

Vilande förslag om hemlig rumsavlyssning m.m.

Sammanfattning

Sedan lagförslaget i proposition 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott och huvuddelen av lagförslagen i proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning vilat under den i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen stadgade tidsperioden, lägger utskottet i enlighet med 4 kap. 9 § fjärde stycket riksdagsordningen fram ett nytt betänkande i ärendena. Härutöver behandlar utskottet i detta betänkande regeringens proposition 2006/07:133 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.

I betänkandet behandlas också 33 motionsyrkanden.

De vilande lagförslagen innebär att hemlig rumsavlyssning införs som ett nytt hemligt tvångsmedel samt att de brottsbekämpande myndigheterna genom en särskild lag ges möjlighet att använda hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Båda förslagen innehåller flera rättssäkerhetsgarantier, såsom bl.a. domstolsprövning av ansökan om tillstånd med offentligt ombuds medverkan, tidsbegränsning av tillståndet och en reglering av hur eventuell överskottsinformation ska hanteras.

Regeringens förslag om ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. innebär bl.a. att det införs bestämmelser om att de personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel, t.ex. hemlig teleavlyssning, ska underrättas om detta samt att det inrättas en ny myndighet, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som ska utöva tillsyn över bl.a. brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet.

Utskottet tillstyrker de vilande förslagen med ändringar som syftar till att öka rättssäkerheten ytterligare. Detta innebär att utskottet föreslår att förbudet att avlyssna medieredaktioner i lagen om hemlig rumsavlyssning görs absolut, dvs. utan några undantag. Vidare föreslår utskottet en ändring i lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott som innebär att de uppräknade tvångsmedlen får användas endast om det finns

särskild anledning att anta att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet. Utskottet föreslår också att lagen på samma sätt som lagen om hemlig rumsavlyssning tidsbegränsas till att gälla i tre år.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel.

Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Utskottet föreslår att samtliga lagar träder i kraft den 1 januari 2008.

I ärendet finns 18 reservationer (s, v, mp).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	5
Redogörelse för ärendet	9
Ärendet och dess beredning	9
Hemlig rumsavlyssning	9
Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	10
Proposition 2006/07:133 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.	10
Utskottets överväganden	11
Inledning	11
Hemlig rumsavlyssning	12
Det vilande lagförslaget	12
Motionerna och i utskottet framställda yrkanden	13
Utskottets ställningstagande	13
Behovet m.m. av hemlig rumsavlyssning	13
Integritetsaspekter vid den närmare utformningen av regleringen	14
Sammanfattande bedömning	16
Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott	16
Det vilande lagförslaget	16
Motionerna och i utskottet framställda yrkanden	17
Utskottets ställningstagande	17
Behovet m.m. av tvångsmedel i preventivt syfte	17
Graden av misstanke	18
En tidsbegränsning av lagen, m.m.	19
Integritetsskyddskommitténs arbete	20
Sammanfattande bedömning	20
Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.	21
Propositionens huvudsakliga innehåll	21
Underrättelse	22
Närmare om förslaget i propositionen	22
Motionerna	22
Utskottets ställningstagande	23
Kretsen av personer som ska underrättas	23
Möjligheten att skjuta upp och att underlåta underrättelsen	24
Undantag från underrättelseskyldigheten	25
Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden	27
Närmare om förslaget i propositionen	27
Motionerna	27
Utskottets ställningstagande	27
Lagteknisk samordning	28
Övriga frågor	29
Statens skadeståndsansvar	29
Motionerna	29
Utskottets ställningstagande	30

Offentliga ombuden	30
Motionerna	30
Utskottets ställningstagande	31
Skrivelsen om hemliga tvångsmedel m.m.	32
Motionerna	32
Utskottets ställningstagande	32
Reservationer	33
1. Hemlig rumsavlyssning, punkt 1 (v, mp)	33
2. Avlyssning av medieredaktioner, punkt 2 (s)	34
3. Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, punkt 4 (v, mp)	34
4. Krav på särskild anledning att anta att en person kommer att begå brott, punkt 5 (s)	35
5. Tidsbegränsning av lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, punkt 6 (s)	37
6. Integritetsskyddskommitténs arbete m.m., punkt 8 (v, mp)	37
7. Kretsen av personer som ska underrättas, punkt 10 (s)	38
8. Lag om ändring i rättegångsbalken, punkt 11 (v)	38
9. Lagreglering av förfarandet vid underlåtelse att underrätta, punkt 12 (v)	39
10. Undantag från underrättelseskyldigheten i övrigt, punkt 13 (v)	39
11. Undantag från underrättelseskyldigheten i övrigt, punkt 13 (mp)	40
12. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, punkt 14 (v)	41
13. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (s)	41
14. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (v)	42
15. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (mp)	43
16. Offentliga ombuden, punkt 18 (s, v, mp)	43
17. Skrivelsen om användning av hemliga tvångsmedel, punkt 19 (s, v, mp)	44
18. Utvärdering av lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet, punkt 20 (v)	44
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	46
Proposition 2005/06:178	46
Proposition 2006/07:133	46
Följdmotioner med anledning av prop. 2006/07:133	46
Motioner väckta med anledning av skr. 2006/07:28	48
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006	49
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007	50
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	51
Regeringens proposition 2005/06:178	51
Regeringens proposition 2005/06:177	63
Regeringens proposition 2006/07:133	67
<i>Bilaga 3</i>	
Utskottets lagförslag	84
<i>Bilaga 4</i>	
Reservanternas lagförslag	103

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Hemlig rumsavlyssning

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju245, 2006/07:Ju311 yrkande 4, 2006/07:Ju372 yrkande 4, 2006/07:Ju378 i denna del, 2007/08:Ju435 yrkande 8 i denna del och 2007/08:Ju446 yrkande 1 i denna del.

Reservation 1 (v, mp)

2. Avlyssning av medieredaktioner

Riksdagen antar 4 § utskottets förslag i bilaga 3 till lag om hemlig rumsavlyssning.

Reservation 2 (s)

3. Lagen om hemlig rumsavlyssning i övrigt

Riksdagen antar utskottets förslag i bilaga 3 till lag om hemlig rumsavlyssning i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:133 i denna del.

4. Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju5 yrkande 1, 2006/07:Ju378 i denna del, 2007/08:Ju435 yrkande 8 i denna del och 2007/08:Ju446 yrkande 1 i denna del.

Reservation 3 (v, mp)

5. Krav på särskild anledning att anta att en person kommer att begå brott

Riksdagen antar 1 § utskottets förslag i bilaga 3 till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Reservation 4 (s)

6. Tidsbegränsning av lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Riksdagen antar punkten 1 utskottets förslag i bilaga 3 till ikraftträdandebestämmelse till lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Reservation 5 (s)

7. Lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott i övrigt

Riksdagen antar utskottets förslag i bilaga 3 till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:133 i denna del.

8. Integritetsskyddskommitténs arbete m.m.

Riksdagen avslår motion 2006/07:Ju5 yrkandena 3 och 4.

Reservation 6 (v, mp)

9. Lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet

Riksdagen antar regeringens förslag i bilaga 2 till lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:133 i denna del.

10. Kretsen av personer som ska underrättas

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju2 yrkande 2.

Reservation 7 (s)

11. Lag om ändring i rättegångsbalken

Riksdagen antar 27 kap. 33 § utskottets förslag i bilaga 3 till lag om ändring i rättegångsbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2006/07:133 i denna del och avslår motion 2007/08:Ju1 yrkande 2.

Reservation 8 (v)

12. Lagreglering av förfarandet vid underlåtelse att underrätta

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju1 yrkande 3.

Reservation 9 (v) – villkorad

13. Undantag från underrättelseskyldigheten i övrigt

Riksdagen avslår motionerna 2007/08:Ju1 yrkandena 4 och 5 samt 2007/08:Ju3 yrkande 1.

Reservation 10 (v)

Reservation 11 (mp)

14. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju6 yrkande 2 i denna del, 2006/07:Ju255 yrkande 4, 2006/07:N297 yrkande 9 och 2007/08:Ju1 yrkandena 6–8.

Reservation 12 (v)

15. Tidigare genomförd ändring i sekretesslagen

Riksdagen avslår regeringens förslag i bilaga 2 till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Därmed avslår riksdagen proposition 2005/06:178 i denna del.

16. Övriga lagförslag

Riksdagen antar

dels regeringens förslag i bilaga 2 till

1. lag om ändring i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. med den ändringen att tidpunkten för ikraftträdandet bestäms till den 1 januari 2008,

2. lag om ändring i lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning,

3. lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),

dels utskottets förslag i bilaga 3 till

4. lag om ändring i rättegångsbalken i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan,

5. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),

6. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål.

Därmed bifaller riksdagen propositionerna 2005/06:178 i denna del och 2006/07:133 i denna del.

17. Statens skadeståndsansvar

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 5, 2006/07:N297 yrkande 10, 2007/08:Ju1 yrkande 9, 2007/08:Ju2 yrkande 1 och 2007/08:Ju3 yrkande 2.

Reservation 13 (s)

Reservation 14 (v)

Reservation 15 (mp)

18. Offentliga ombuden

Riksdagen avslår motionerna 2006/07:Ju5 yrkande 2, 2006/07:Ju6 yrkande 1, 2006/07:Ju255 yrkande 6, 2007/08:Ju1 yrkande 10 och 2007/08:Ju446 yrkande 4.

Reservation 16 (s, v, mp)

19. Skrivelsen om användning av hemliga tvångsmedel

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju2 yrkande 3.

Reservation 17 (s, v, mp)

20. Utvärdering av lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet

Riksdagen avslår motion 2007/08:Ju1 yrkande 1.

Reservation 18 (v)

Stockholm den 1 november 2007

På justitieutskottets vägnar

Thomas Bodström

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Thomas Bodström (s), Inger Davidson (kd), Hillevi Engström (m), Krister Hammarbergh (m), Margareta Persson (s), Ulrika Karlsson i Uppsala (m), Cecilia Wigström i Göteborg (fp), Karl Gustav Abramsson (s), Inge Garstedt (m), Lena Olsson (v), Peter Althin (kd), Mehmet Kaplan (mp), Anders Hansson (m), Maryam Yazdanfar (s), Karin Nilsson (c), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Hemlig rumsavlyssning

Regeringen lade i mars 2006 fram förslag om att hemlig rumsavlyssning införs som ett nytt hemligt tvångsmedel (prop. 2005/06:178). Regeringen föreslog vidare ändringar i bl.a. rättegångsbalken och sekretesslagen. Med anledning av ett uppkommet behov av lagteknisk samordning av förslag i flera olika propositioner till ändringar i 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) överlämnade justitieutskottet propositionen i de delar som avsåg ändringarna i sekretesslagen till konstitutionsutskottet. Justitieutskottet tillstyrkte resterande delar av propositionen. Sex reservationer förelåg. Betänkandet anmäldes i kammaren (bet. 2005/06:JuU26).

I samband med utskottets behandling konstaterade konstitutionsutskottet i yttrande bl.a. att regeringens förslag i vad det avser hemlig rumsavlyssning är sådant som avses i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen och att det där föreskrivna kvalificerade förfarandet således är tillämpligt på förslaget (2005/06:KU5y). Detta förfarande innebär att lagförslag som innefattar förslag om bl.a. vissa tvångsmedel på yrkande av minst tio riksdagsledamöter ska vila i minst tolv månader om inte minst fem sjättedelar av de röstande förenar sig om att anta förslaget.

I en skrivelse till kammaren begärde 42 ledamöter att de i betänkandet framlagda lagförslagen med anledning av propositionen jämlikt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skulle vila i minst tolv månader.

Riksdagen beslutade den 31 maj 2006 dels att lagförslaget skulle hänvisas till justitieutskottet för att där vila i minst tolv månader från den 29 maj 2006, dels att avslå samtliga motioner (rskr. 2005/06:320).

Konstitutionsutskottet har därefter till justitieutskottet återlämnat regeringens förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) och lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen. Riksdagen har beslutat att meddela uppskov med dessa lagförslag, vilket innebär att de får avgöras tillsammans med de övriga lagförslagen i propositionen (bet. 2005/06:JuU42).

Under allmän motionstid åren 2006 och 2007 väcktes motionsyrkanden i vilka motionärerna tar upp frågor som ligger inom ramen för det vilande förslaget. Utskottet behandlar också dessa motionsyrkanden i detta betänkande.

De vilande lagförslagen i den här delen samt ändringarna i sekretesslagen finns i *bilaga 2 (1–6)*.

Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Regeringen lade i mars 2006 fram proposition 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. I propositionen föreslog regeringen att de brottsbekämpande myndigheterna genom en särskild lag ges möjlighet att använda hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Justitiekontrollen tillstyrkte propositionen. Sex reservationer förelåg. Betänkandet anmälades i kammaren (bet. 2005/06:JuU30).

I samband med utskottets behandling konstaterade konstitutionsutskottet i yttrande bl.a. att regeringens förslag är sådant som avses i 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen och att det där föreskrivna kvalificerade förfarandet således är tillämpligt på förslaget (2005/06:KU6y).

I en skrivelse till kammaren begärde 42 ledamöter att det i betänkandet framlagda lagförslaget med anledning av propositionen jämlikt 2 kap. 12 § tredje stycket regeringsformen skulle vila i minst tolv månader.

Riksdagen beslutade den 31 maj 2006 dels att lagförslaget skulle hänvisas till justitiekontrollen för att där vila i minst tolv månader från den 29 maj 2006, dels att avslå samtliga motioner (rskr. 2005/06:321).

Under allmän motionstid åren 2006 och 2007 väcktes motionsyrkanden i vilka motionärerna tar upp frågor som ligger inom ramen för det vilande lagförslaget. Utskottet behandlar också dessa motionsyrkanden i detta betänkande.

Det vilande lagförslaget finns i *bilaga 2 (7)*.

Proposition 2006/07:133 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.

Regeringen beslutade i maj 2006 att tillkalla en särskild utredare för att överväga bl.a. hur och i vilken utsträckning brottsmisstänkta personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel ska underrättas om detta i efterhand (dir. 2006:62). Utredningen antog namnet Utredningen om rättssäkerhet vid hemliga tvångsmedel.

I november 2006 överlämnade utredningen betänkandet Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. (SOU 2006:98). Betänkandet har remissbehandlats och remissvaren finns tillgängliga i Justitiedepartementet (Ju2006/9209/Å). I regeringens proposition behandlas de förslag som lämnades i betänkandet.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslagen och lämnat vissa synpunkter. Regeringen har i huvudsak följt Lagrådets förslag.

Utskottet behandlar i detta betänkande propositionen och de motioner som väckts med anledning av förslaget samt även motioner som väckts under allmän motionstid åren 2006 och 2007.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2 (8–16)*.

Utskottets överväganden

Inledning

Utskottet konstaterar att de vilande förslagen om hemlig rumsavlyssning och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott nu har vilat i utskottet under drygt ett år. Syftet med vilandeperioden har varit att riksdagen ska kunna tillgodogöra sig synpunkter och erfarenheter, som kommit fram under den tiden. Under viloperioden har möjligheten till överväganden kring rättssäkerhets- och integritetsaspekterna varit särskilt betydelsefull.

De vilande förslagen innehåller flera bestämmelser som syftar till att tillgodose viktiga rättssäkerhets- och integritetsskyddsintressen. Bland annat ska det för den föreslagna tvångsmedelsanvändningen krävas att allmän domstol lämnar tillstånd till åtgärderna. Vidare ska offentliga ombud delta i tillståndsärendena. Tillståndstiden ska inte få överstiga en månad åt gången och möjligheten att erhålla tillstånd är omgärdad med tydliga restriktioner. I förslagen finns dessutom en reglering för användningen av över-skottsinformation som erhålls vid tvångsmedelsanvändningen, vilken väsentligen begränsar användningen av sådan information.

Vid riksdagsbehandlingen av förslagen år 2006 framfördes krav på ytterligare garantier för att säkerställa rättssäkerheten. I enlighet med de krav som då fördes fram föreslår regeringen nu i propositionen Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. dels att personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel ska underrättas om detta, dels att en fristående myndighet som ska utöva tillsyn över de brottsbekämpande myndigheternas användning av hemliga tvångsmedel inrättas. Utskottet anser att de förslag som regeringen nu presenterar utgör en viktig komplettering av de rättssäkerhetsgarantier som presenterades i samband med de vilande lagförslagen. De vilande förslagen och regeringens förslag i propositionen om ytterligare rättssäkerhetsgarantier bör mot denna bakgrund behandlas i ett sammanhang.

Vid den första behandlingen av propositionerna om hemlig rumsavlyssning och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott inledde utskottet med en utförlig genomgång av grundlagsregleringen av användningen av hemliga tvångsmedel, Europakonventionens bestämmelser i dessa avseenden och innebörden av de i sammanhanget relevanta straffprocessuella tvångsmedlen (bet. 2005/06:JuU26 s. 9 f. och 2005/06:JuU30 s. 7 f.). Utskottet hänvisar till den redovisningen. Utskottet vill i det sammanhanget särskilt hänvisa till de överväganden som gjordes beträffande de allmänna principer som anknyter till innehållet i 2 kap. 12 § regeringsformen, vilka ska gälla för all tvångsmedelsanvändning. Dessa principer är ändamålsprincipen, behovsprincipen och proportionalitetsprincipen. Ändamålsprincipen innebär att en myndighets befogenhet ska vara bunden till det ändamål för vilket tvångsmedlet har beslutats. Behovsprincipen innebär

att en myndighet får använda ett tvångsmedel endast när det finns ett påtagligt behov av det och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Proportionalitetsprincipen innebär att en tvångsåtgärd i fråga om art, styrka, räckvidd och varaktighet ska stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med åtgärden.

Hemlig rumsavlyssning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar det vilande förslaget till lag om hemlig rumsavlyssning med den ändringen att förbudet mot att avlyssna medieredaktioner görs absolut, dvs. utan undantag. Riksdagen avstyrker ett antal motioner bl.a. om att möjligheten till hemlig rumsavlyssning inte bör införas.

Jämför reservationerna 1 (v, mp) och 2 (s).

Det vilande lagförslaget

Det vilande lagförslaget innebär i korthet att rumsavlyssning införs som ett nytt hemligt tvångsmedel. Med hemlig rumsavlyssning avses att tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst som allmänheten inte har tillträde till i hemlighet avlyssnas eller tas upp genom tekniskt hjälpmedel för återgivning av ljud.

Hemlig rumsavlyssning ska enligt förslaget få användas vid förundersökning avseende brott som har ett minimistraff om fängelse i minst fyra år. Som exempel på sådana brott kan nämnas terroristbrott, mord, dråp, människorov som inte är mindre grovt brott, grovt rån, grov mordbrand och allmänfarlig ödeläggelse som utgör grovt brott. Hemlig rumsavlyssning ska få användas även vid förundersökning angående vissa andra allvarliga brott, såsom grovt narkotikabrott och grov narkotikasmuggling, om det kan antas att brottets straffvärde överstiger fyra års fängelse.

Hemlig rumsavlyssning ska endast få avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig. Särskilda krav uppställs för tillstånd att avlyssna andra bostäder än den misstänktes egen bostad. Enligt förslaget införs ett absolut förbud mot att avlyssna vissa platser. Som exempel på sådana platser kan nämnas advokatkontor, läkarmottagningar, samt biktstol och annan plats som används för enskild sjukvård.

Enligt förslaget ska avlyssning av medieredaktioner (platser där uppgifter som omfattas av meddelarskyddet regelmässigt förekommer) få ske endast om det finns synnerlig anledning att anta att platsen som sådan används för brott som kan ligga till grund för hemlig rumsavlyssning.

Samtal där advokat, läkare eller annan vars vittnesplikt är begränsad yttrar sig om sådant som personen i fråga inte skulle få höras om som vittne ska inte få avlyssnas. Det innebär att bl.a. samtal mellan försvarare och den misstänkte, bikt och enskild själavård och samtal, där enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen någon som talar inte får avslöja sin källa, inte ska få avlyssnas.

För användning av hemlig rumsavlyssning krävs att allmän domstol lämnar tillstånd till åtgärden. Offentliga ombud ska delta i sådana tillståndsärenden.

Tiden för tillstånd ska inte få överstiga en månad åt gången. Tillstånd till hemlig rumsavlyssning ska få lämnas endast om det är av synnerlig vikt för utredningen samt om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär.

Det införs också en reglering för användningen av överskottsinformation som fås vid användning av hemlig rumsavlyssning.

Möjligheten till hemlig rumsavlyssning ska enligt förslaget införas genom en särskild, tidsbegränsad lag.

Motionerna och i utskottet framställda yrkanden

I motionerna 2006/07:Ju372 och Ju446 (båda mp) framförs uppfattningen att hemlig rumsavlyssning inte bör införas som ett nytt hemligt tvångsmedel. Enligt motionärerna innebär en sådan möjlighet att den personliga integriteten kränks på ett oacceptabelt sätt.

I utskottet ledamöterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna yrkat avslag på det vilande förslaget om hemlig rumsavlyssning.

I motionerna 2006/07:Ju245, 2006/07:Ju378 och Ju435 (alla s) samt 2006/07:Ju311 (fp) begärs att riksdagen antar lagförslaget.

Utskottets ställningstagande

Behovet m.m. av hemlig rumsavlyssning

Utskottet behandlade ingående frågan om Säkerhetspolisens och den öppna polisens behov av möjligheten till hemlig rumsavlyssning i utskottets tidigare betänkande (bet. 2005/06:JuU26 s. 16 f.). Utskottet ansåg i likhet med vad som föreslogs i propositionen att Säkerhetspolisen måste ges tillräckliga möjligheter att utreda terroristbrott och andra mycket allvarliga brott. I betänkandet anfördes vidare följande. De brott som Säkerhetspolisen ska bekämpa äventyrar ofta stora samhällsvärden och utgör ett allvarligt hot mot enskildas liv och hälsa. De som utför terroristbrott och andra mycket allvarliga brott är i regel organiserade, resursstarka, målmedvetna och hänsynslösa. Den tekniska utvecklingen har gjort det möjligt för dem som bestämt sig för att begå brott på detta område att snabbt agera samordnat. Utvecklingen har också gjort det allt svårare att upptäcka och utreda de brott som utförs på detta område. De personer som är föremål för Säkerhetspolisens uppmärksamhet har ofta ett särskilt högt säkerhetsmedvetande,

och de är väl medvetna om vilka lagliga möjligheter Säkerhetspolisen har att inhämta uppgifter. Ofta räcker användandet av vanliga spaningsmetoder och befintliga hemliga tvångsmedel då inte till för att få fram den information som polisen behöver för att komma vidare i brottsutredningen. Utredningar om de mycket allvarliga brott som här är aktuella måste rimligen kunna ske på ett så effektivt och kraftfullt sätt som möjligt. Den öppna polisens behov av att kunna använda sig av hemlig rumsavlyssning gäller i situationer där det över huvud taget inte finns någon möjlighet för polisen att på annat sätt få information om brott som har begåtts. Det kan exempelvis vara fråga om att avlyssna ett möte på ett hotellrum mellan två misstänkta eller en sammankomst i en sluten kriminell miljö. Den öppna polisen har att bekämpa mycket allvarliga brott och inte sällan organiserad brottslighet, ibland med internationella kopplingar. Det gäller t.ex. grova narkotikabrott och människosmuggling. Den grova och organiserade brottsligheten har enligt polisen under senare år blivit allt svårare att utreda. Förklaringen till detta står enligt polisen att finna dels i en ökad medvetenhet hos brottslingarna om polisens utredningsmetoder, dels i brottslighetens ökade rörlighet i tid och rum. Planläggningen och genomförandet av grova brott sker under längre tidsperioder och ofta på platser där man kan förvissa sig om att polisen inte har möjlighet att följa aktiviteterna. Det är inte ovanligt att den organiserade brottsligheten även innefattar systemhotande verksamhet. En effektiv bekämpning av mycket allvarliga brott förutsätter att polisen har så verkningsfulla utredningsmetoder som möjligt.

Utskottets uppfattning att både Säkerhetspolisen och den öppna polisen har ett påtagligt behov av att kunna få använda hemlig rumsavlyssning för utredning av vissa mycket allvarliga brott kvarstår.

Integritetsaspekter vid den närmare utformningen av regleringen

Det vilande förslaget inkluderar en rad viktiga rättssäkerhetsgarantier, såsom begränsningar vad gäller de platser och de samtal som får avlyssnas, domstolsprövning av ansökan om tillstånd med offentligt ombuds medverkan, tidsbegränsning av tillstånden och en reglering av hur eventuell överskottsinformation ska hanteras. Den föreslagna lagen är dessutom tidsbegränsad till tre år. I lagen sätts också gränser för på vilka platser och vilka samtal som hemlig rumsavlyssning ska få användas.

En fråga i sammanhanget är om det ska vara möjligt att använda hemlig rumsavlyssning på sådana platser som stadigvarande används eller är särskilt avsedda att användas för verksamhet för vilken tystnadsplikt gäller enligt tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, dvs. medieredaktioner, då det finns synnerlig anledning att anta att platsen används för brott som kan föranleda hemlig rumsavlyssning.

Enligt propositionen kan det inte uteslutas att grovt kriminella i vissa fall anpassar sin verksamhet så att de använder skyddet för vissa platser för att begå mycket allvarliga brott. Enligt propositionen kan det i sådana fall vara rimligt att hemlig rumsavlyssning ska få äga rum.

Utskottet är medvetet om den risk som beskrivs i propositionen. Enligt utskottets mening utgör det s.k. meddelarskyddet dock ett så viktigt integritetsskyddsintresse att detta inte kan anses självklart.

Med meddelarskydd avses det komplex av regler i tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen som ska skydda den som medverkar vid tillkomsten av en tryckt skrift eller ett radio- eller tv-program genom att lämna uppgifter för offentliggörande. Skyddet åstadkoms genom bestämmelser om meddelarfrihet och anonymitetsskydd. Enligt 1 kap. 1 § tredje stycket tryckfrihetsförordningen har var och en rätt att lämna meddelanden i vilket ämne som helst för publicering i tryckta skrifter. Bestämmelsen innebär att uppgiftslämnaren går fri från ansvar och skadeståndsskyldighet, även om meddelandet normalt skulle vara straffbart som brott mot tystnadsplikt. Undantag från denna huvudregel gäller bara i den mån sådana är angivna i tryckfrihetsförordningen. Vidare har enligt 1 kap. 1 § fjärde stycket tryckfrihetsförordningen var och en rätt att anskaffa uppgifter och underrättelser i vilket ämne som helst för att antingen själv offentliggöra dem i tryckt skrift eller lämna meddelande som avses i det nyss beskrivna tredje stycket i paragrafen. Också undantag från detta anskaffarskydd ska ha stöd i tryckfrihetsförordningen. I sak samma reglering av meddelarfriheten och skyddet för anskaffare finns i 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen, som gäller andra medier än det tryckta ordet. För att förverkliga de syften som bär upp meddelarfriheten finns regler i 3 kap. tryckfrihetsförordningen om anonymitetsskydd. Anonymitetsskyddet består av flera komponenter. En viktig del i anonymitetsskyddet utgör bestämmelserna i 3 § om tystnadsplikt för dem som tagit befattning med tillkomsten eller utgivningen av tryckt skrift och för dem som varit verksamma vid t.ex. nyhetsbyråer. Dessa får enligt huvudregeln inte röja vem som är författare, meddelare eller utgivare av en icke periodisk skrift. En annan väsentlig del i anonymitetsskyddet är efterforskningsförbudet i 4 §. Detta innebär att myndigheter och andra allmänna organ inte får efterforska författaren till en framställning som har införts eller varit avsedd att införas i en tryckt skrift, den som har gett ut eller avsett att ge ut tryckt skrift eller den som lämnat ett meddelande för publicering. Författaren, meddelaren eller utgivaren får dock efterforskas då detta behövs för åtal eller annat ingripande som är tillåtet enligt tryckfrihetsförordningen. Vid sådan efterforskning gäller den nämnda tystnadsplikten. Motsvarande bestämmelser om anonymitetsskyddet finns i 2 kap. 1, 3 och 4 §§ yttrandefrihetsgrundlagen.

Enligt utskottets mening har intresset av att värna meddelarskyddet en sådan särart och tyngd att det inte under några förhållanden bör vara möjligt att använda hemlig rumsavlyssning på medieredaktioner. Det anförda innebär att bestämmelsen i propositionsförslaget, 4 § tredje stycket lagen om hemlig rumsavlyssning, bör utgå.

Utskottet utgår från att denna begränsning av förslaget kommer att bli föremål för särskild uppmärksamhet i samband med att lagen om hemlig rumsavlyssning utvärderas.

Sammanfattande bedömning

Enligt utskottets mening är det vilande förslaget i förening med utskottets förslag till ytterligare begränsning ändamålsenligt och lämpligt. Utskottet anser att rättssäkerhetsgarantierna i det vilande förslaget på ett viktigt sätt kompletteras av de förslag som regeringen presenterar i propositionen om ytterligare rättssäkerhetsgarantier. Utskottet behandlar dessa närmare nedan. Enligt utskottets uppfattning innebär förslagen sammantagna att den kritik från rättssäkerhetssynpunkt som framfördes vid förra behandlingen nu inte längre är aktuell.

Det anförda innebär att riksdagen bör anta lagförslaget med den ändring utskottet föreslår och avslå motionerna 2006/07:Ju372 och Ju446 i berörda delar. Motionerna 2006/07:Ju245, 2006/07:Ju311, 2006/07:Ju378 och Ju435 får anses helt eller delvis tillgodosedda genom utskottets förslag till lag och bör därför i berörda delar avslås av riksdagen.

Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar det vilande förslaget till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott med den ändringen att tvångsmedelsanvändningen får användas först då det finns särskild anledning att anta att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet som innefattar en i lagen särskilt angiven gärning. Riksdagen beslutar vidare att tidsbegränsa lagen till att gälla i tre år. Riksdagen avstyrker ett antal motioner bl.a. om att inte införa den nya lagen.

Jämför reservationerna 3 (v, mp), 4 (s), 5 (s) och 6 (v, mp).

Det vilande lagförslaget

Det vilande lagförslaget innebär i korthet att de brottsbekämpande myndigheterna genom en särskild lag ges möjlighet att använda hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning och postkontroll för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Tillstånd till tvångsmedelsanvändning ska enligt förslaget kunna meddelas, om det med hänsyn till omständigheterna finns anledning att anta att en person kommer att utöva allvarlig brottslig verksamhet som innefattar en i lagen särskilt angiven gärning.

De gärningar som särskilt anges är vissa högmålsbrott, brott mot rikets säkerhet, allmänfarliga brott och terroristbrott, dvs. den brottslighet som Säkerhetspolisen enligt gällande ansvars- och uppgiftsfördelning inom polisen har att bekämpa. Vidare anges vissa andra mycket allvarliga brott såsom mord och människorov, dvs. brott som den öppna polisen ska bekämpa. De aktuella tvångsmedlen ska få användas för att förhindra även

dessas brott, om avsikten med brottet är att förmå offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd (s.k. systemhotande brottslighet).

Förslaget innehåller flera rättssäkerhetsgarantier. Bland annat ska det för den föreslagna tvångsmedelsanvändningen krävas att allmän domstol lämnar tillstånd till åtgärden. Vidare ska offentliga ombud delta i sådana tillståndsärenden. Tillståndstiden ska, i fråga om tid efter beslutet, inte få överstiga en månad åt gången. Tillstånd ska få lämnas endast om det är av synnerlig vikt för att förhindra den brottsliga verksamheten samt om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse. Det införs också en reglering för användningen av överskottsinformation som erhålls vid tvångsmedelsanvändningen som väsentligen begränsar användningen av sådan information.

Motionerna och i utskottet framställda yrkanden

Enligt motion 2006/07:Ju5 (mp) bör det inte införas möjligheter att använda tvångsmedel för att förebygga brott. Enligt motionärerna innebär sådana förslag att den personliga integriteten kränks på ett oacceptabelt sätt. De anser också att Integritetsskyddskommitténs arbete bör avvaktas innan förslag som påverkar integritetsskyddet antas. Uppfattningen att det inte bör införas möjligheter att använda tvångsmedel för att förebygga brott upprepas i motion Ju446 (mp).

I utskottet har ledamöterna från Vänsterpartiet och Miljöpartiet de gröna yrkat avslag på det vilande förslaget om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

I motionerna 2006/07:Ju378 och Ju435 (båda s) begärs att riksdagen antar lagförslaget.

Utskottets ställningstagande

Behovet m.m. av tvångsmedel i preventivt syfte

Vid sin behandling av Säkerhetspolisens och den öppna polisens behov av tvångsmedel i preventivt syfte konstaterade utskottet att propositionsförslaget syftar till att förhindra terrorism, spioneri och annan allvarlig och ofta systemhotande brottslighet. Utskottet anförde vidare att sådan brottslighet äventyrar stora samhällsvärden och utgör ett hot mot enskilda människors liv och hälsa. Den är ofta svårbemästrad eftersom de inblandade agerar i det fördolda, med stor förslagenhet och med betydande hänsynslöshet. Behovet av ett effektivt underrättelsearbete är därför särskilt tydligt i fråga om brottslighet av detta slag.

Som grundläggande förutsättning för straffprocessuella tvångsmedel uppställs i dag att det finns anledning att anta att någon form av brott redan har begåtts. Detta brott kan i och för sig vara ett stämplings- eller förbered-

elsebrott. Sådana osjälvtändiga brottsformer kan dock inte betraktas isolerade utan måste avse en bestämd gärning. Tvångsmedel vid misstanke om att straffbar stämpling, försök eller förberedelse till brott har förövats förutsätter alltså att det finns en konkret, objektivt underbyggd misstanke om att ett fullbordat brott av visst slag är under planerande.

Det dåvarande justitieutskottet instämde i uppfattningen som framkom i propositionen att de möjligheter som nuvarande regler ger inte är tillräckliga, särskilt med tanke på att det på spaningsstadiet ofta saknas kunskaper om det tänkta huvudbrottet. Utskottet ansåg att det finns ett påtagligt behov av att polisen kan använda vissa tvångsmedel för att förhindra de särskilt allvarliga brott som det här är frågan om. Det dåvarande utskottets bedömning i den här delen kvarstår.

Graden av misstanke

När det gäller frågan om den föreslagna misstankegraden och de eventuella tveksamheter som kan finnas när det gäller risken för en extensiv tillämpning av bestämmelsen vill utskottet anföra följande.

Lagförslaget innebär att tvångsmedel ska kunna användas om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att någon person, organisation eller grupp som personen tillhör eller verkar för kommer att utöva viss brottslighet. Enligt propositionen torde en högre misstankegrad än denna i praktiken få till följd att tvångsmedelsanvändning enligt den nya lagen endast mycket sällan skulle komma i fråga.

Lagrådet anförde vid behandlingen av lagrådsremissen att formuleringen i relation till intentioner och hypotetiska händelser i framtiden kan ge utrymme för en extensiv tillämpning. Lagrådet ifrågasatte därför om inte en tydligare och mera förpliktande formulering borde väljas.

Som utskottet anfört inledningsvis bygger de regler som styr tvångsmedelsregleringen på en avvägning mellan å ena sidan samhällets och medborgarnas intresse av en effektiv brottsbekämpning och å andra sidan intresset av att skydda enskildas integritet. Innan de brottsbekämpande myndigheterna ges möjlighet att använda tvångsmedel i syfte att förhindra brott, måste det därför göras en avvägning mellan å ena sidan hur angeläget ingreppet är för att avslöja eller förhindra viss brottslighet, och å andra sidan den olägenhet eller skada som ingreppet innebär för i första hand den enskilde. De brottsbekämpande myndigheterna bör inte ges sådana befogenheter att medborgarnas tilltro till myndigheterna och rättssystemet påverkas negativt. Skadan som ett minskat förtroende för de brottsbekämpande myndigheterna kan medföra kan vara större än nyttan av att viss brottslighet kan förhindras.

Det anges i propositionen att bestämmelsen ska tillämpas restriktivt. I författningskommentaren anges i enlighet härmed att prövningen av om rekvisiten är uppfyllda normalt kommer att få göras på grundval av den information som inhämtats genom bl.a. polisens underrättelse- och spaningsverksamhet samt det internationella polissamarbetet. Vidare anges att anta-

gandet inte får bygga enbart på spekulationer eller allmänna bedömningar, utan det ska vara grundat på faktiska omständigheter inom ramen för ett enskilt fall eller händelseförlopp, t.ex. uttalanden, hotelser eller andra faktiska handlanden, som talar för att en viss person kan komma att utöva den brottsliga verksamheten. Misstankar som enbart har sin grund i att personen tillhör eller sympatiserar med en viss brottsbenägen organisation eller grupp är inte tillräckliga. Tillhörighet till en sådan organisation eller grupp kan dock i förening med andra omständigheter som är hänförliga till personen medföra att det i paragrafen angivna beviskravet kan anses vara uppfyllt. Så kan t.ex. vara fallet om det finns underrättelseinformation som pekar på att ett visst terroristnätverk planerar ett terroristdåd och en person som är aktiv i nätverket reser till Sverige för att sammanstråla med en annan person som ingår i nätverket. I ett sådant fall torde beviskravet kunna anses vara uppfyllt beträffande båda personerna.

Utskottet vill för egen del understryka vikten av att misstanken inte får bygga enbart på spekulationer eller allmänna bedömningar, utan den ska vara grundad på faktiska omständigheter inom ramen för ett enskilt fall eller händelseförlopp, dvs. sådana omständigheter som beskrivs i den ovan redovisade författningskommentaren. Enligt utskottets mening avspeglas emellertid inte denna precisering i den föreslagna bestämmelsens lydelse. Lagförslaget i sig i den här delen riskerar enligt utskottets mening att ge utrymme för en alltför extensiv tillämpning. Utskottet föreslår därför att 1 § första stycket lagförslaget utformas så att tillstånd får meddelas "om det med hänsyn till omständigheterna finns *särskild* anledning att anta - - -".

En tidsbegränsning av lagen, m.m.

Det kan på goda grunder förväntas att den föreslagna lagen kommer att vara effektiv i den brottsbekämpande verksamheten. Detta talar för att det redan nu borde införas en permanent lagstiftning. Mot en permanent lagstiftning talar emellertid det faktum att det rör sig om en ny möjlighet för de brottsbekämpande myndigheterna att använda hemliga tvångsmedel, vilken dessutom innebär vissa risker för otillbörliga integritetsintrång. Mot denna bakgrund anser utskottet att den föreslagna lagen på samma sätt som lagen om hemlig rumsavlyssning bör tidsbegränsas till tre år. Utskottet utgår från att regeringen under den tiden på samma sätt som med lagen om hemlig rumsavlyssning gör en utvärdering av om lagen fått avsedd effekt och om de rättssäkerhetsgarantier som är förenade med lagen är tillräckliga.

Vidare välkomnar utskottet regeringens avsikt att återkomma med ett förslag vad avser användning av preventiva tvångsmedel som innebär att det skydd som ges i 11 § förslaget till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott även omfattar viss personal inom sjukvården (jfr 36 kap. 5 § andra stycket rättegångsbalken), präster inom trossamfund eller den som i ett sådant samfund har motsvarande ställning (jfr 36 kap.

5 § femte stycket rättegångsbalken) samt journalister (jfr 36 kap. 5 § sjätte stycket rättegångsbalken). Enligt regeringen kommer förslaget att föregås av överväganden om hur ett sådant ytterligare skydd behöver utformas för att stå i rimlig proportion till de skyddsintressen som ligger till grund för den föreslagna lagen (prop. 2006/07:133 s. 27).

Integritetsskyddskommitténs arbete

När det gäller det motionsvis framförda kravet på att invänta Integritetsskyddskommitténs arbete vill utskottet anföra följande. Den parlamentariskt sammansatta Integritetsskyddskommittén (Ju 2004:05) har i uppdrag att se över skyddet för den personliga integriteten. Kommittén har i betänkandet Skyddet för den personliga integriteten (SOU 2007:22) kartlagt och analyserat sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten. Kommittén ska även överväga om regeringsformens bestämmelser om skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 3 § andra stycket bör ändras och i så fall föreslå en ny grundlagsreglering samt överväga om det, vid sidan av befintlig lagstiftning, behövs generellt tillämpliga bestämmelser till skydd för den personliga integriteten, och i så fall lämna förslag till en sådan reglering. Enligt tilläggsdirektiv ska kommittén slutredovisa sitt arbete senast den 20 december 2007 (dir. 2006:109). Utskottet har tidigare uttalat att det inte ingår i kommitténs uppdrag att uttala sig om pågående lagstiftningsärenden och att det inte heller är kommitténs uppgift att lämna förslag på varje särskilt område inom lagstiftningen, utan bara att lämna förslag på eventuella generella bestämmelser till skydd för den personliga integriteten. Utskottet anser vidare att det är angeläget att de nya brottsbekämpande verktygen införs utan dröjsmål. Utskottet vill i detta sammanhang också lyfta fram vad regeringen skriver i propositionen om ytterligare rättssäkerhetsgarantier, att det kan finnas anledning att, när slutbetänkandet har lämnats, återkomma till frågor om skyddet för den personliga integriteten vid användandet av hemliga tvångsmedel (prop. 2006/07:133 s. 22).

Sammanfattande bedömning

Enligt utskottets mening är det vilande förslaget i förening med utskottets förslag till ytterligare begränsning ändamålsenligt och lämpligt. Utskottet anser att rättssäkerhetsgarantierna i det vilande förslaget på ett viktigt sätt kompletteras av de förslag som regeringen presenterar i propositionen om ytterligare rättssäkerhetsgarantier. Utskottet behandlar dessa närmare nedan. Enligt utskottets uppfattning innebär förslagen sammantagna att den kritik från rättssäkerhetssynpunkt som framfördes vid förra behandlingen nu inte längre är aktuell.

Riksdagen bör anta lagförslaget med de ändringar utskottet nu föreslår och avslå motionerna 2005/06:Ju5 och Ju446 i berörda delar. Motionerna 2006/07:Ju378 och Ju435 får anses helt eller delvis tillgodosedda genom utskottets förslag till lag och bör därför i berörda delar avslås av riksdagen.

Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet. Riksdagen avslår motioner med olika förslag avseende utformningen av bestämmelserna om underrättelseskyldigheten och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden.

Jämför reservationerna 7 (s), 8 (v), 9 (v), 10 (v), 11 (mp) och 12 (v).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att personer som har utsatts för hemliga tvångsmedel, t.ex. hemlig teleavlyssning, ska underrättas om detta. En underrättelse ska dock skjutas upp och får även underlåtas om en uppgift i underrättelsen omfattas av sekretess. Underrättelseskyldigheten ska inte omfatta utredningar om sabotagebrott, brott mot rikets säkerhet och terroristbrott, dvs. brott som knyter an till Säkerhetspolisens verksamhetsområde.

Vidare föreslås att det under regeringen inrättas en fristående och självständig myndighet, Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, som ska utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Nämndens tillsyn ska således avse även sådan användning av hemliga tvångsmedel som inte omfattas av den föreslagna underrättelseskyldigheten.

Nämnden ska också utöva tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter.

Nämnden ska på begäran av en enskild vara skyldig att kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel eller varit föremål för Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling och om tvångsmedelsanvändningen och därmed sammanhängande verksamhet eller personuppgiftsbehandlingen har skett i enlighet med lag eller annan författning.

Enligt förslaget ska flertalet ledamöter i Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden utses bland sådana personer som har föreslagits av partigrupperna i riksdagen.

Förslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2008.

Underrättelse

Närmare om förslaget i propositionen

Den som, såsom misstänkt, har varit utsatt för hemliga tvångsmedel under en förundersökning ska i efterhand få en underrättelse om tvångsmedelsanvändningen. Också den som varit utsatt för hemliga tvångsmedel i preventivt syfte som använts av den öppna polisen vid misstanke om systemhotande brottslighet ska på motsvarande sätt underrättas om åtgärden. Vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning ska även innehavaren av den avlyssnade eller övervakade teledressen, om denne är någon annan än den misstänkte, underrättas om åtgärden. Vid hemlig kameraövervakning och hemlig rumsavlyssning ska i motsvarande mån den som innehar den plats, där övervakningen eller avlyssningen har genomförts, underrättas om åtgärden. Om övervakningen eller avlyssningen har avsett en plats till vilken allmänheten har tillträde, ska det dock inte behöva lämnas någon underrättelse till innehavaren av platsen.

En underrättelse behöver inte lämnas till en brottsmisstänkt, om han eller hon i samband med förundersökningen eller på annat sätt redan har fått tillgång till motsvarande uppgifter genom förundersökningsprotokollet eller annat utredningsmaterial. Underrättelse behöver inte heller lämnas om den i annat fall är uppenbart utan betydelse.

En underrättelse om att hemliga tvångsmedel har använts ska normalt lämnas så snart det kan ske utan men för den brottsutredning i vilken tvångsmedlet har använts, dock senast inom en månad från det att förundersökningen avslutades. Om det gäller sekretess för en uppgift som ska ingå i en underrättelse, ska underrättelsen skjutas upp. Kan det på grund av sekretess inte lämnas någon underrättelse till den enskilde inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlåtas.

Underrättelseskyldigheten ska inte gälla för brottsutredningar inom Säkerhetspolisens verksamhetsområde när det gäller utredningar om sabotagebrott, brott mot rikets säkerhet samt terroristbrott. Underrättelseskyldigheten ska inte heller omfatta tvångsmedelsanvändning vid särskild utlänningskontroll.

Motionerna

Enligt motion Ju2 (s) bör en större krets omfattas av rätten att få underrättelse, eftersom även personer bortom den i förslaget angivna gränsen kan omfattas av övervakningen eller avlyssningen.

I motion Ju3 (mp) framförs krav om att möjligheten till undantag från underrättelseskyldigheten bör minska.

Enligt motionärerna bakom motion Ju1 (v) bör förslaget om möjligheten att efter ett år helt underlåta att underrätta den enskilde avslås. Om riksdagen inte bifaller avslagsyrkandet bör i vart fall skyldigheten att meddela den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden om den underlåtna underrättelsen regleras i lag. Motionärerna anser dessutom att möjligheten att

förstärka skyldigheten att underrätta den enskilde bör utredas. I de fall underrättelsen rör redaktioner eller journalister angående tryckfrihetsbrott enligt 18 och 19 kap. brottsbalken det bör införas en ovillkorlig underrättelseskyldighet.

Utskottets ställningstagande

Som utskottet anförde ovan välkomnar utskottet att regeringen nu lämnar förslag som innebär att rättssäkerheten vid användandet av hemliga tvångsmedel ytterligare förstärks. Utskottet redogör nedan särskilt för de överväganden utskottet gör med anledning av de invändningar som motionsvis riktats mot förslaget.

Kretsen av personer som ska underrättas

Syftet med att lämna underrättelse till enskilda personer om att hemliga tvångsmedel har använts mot dem är bl.a. att den enskilde ska få möjlighet att bedöma vilket integritetsintrång som åtgärden har inneburit och att reagera mot vad han eller hon kan anse ha varit en rättsstridig åtgärd. En skyldighet att lämna en sådan underrättelse kan även ha en återhållande verkan på användningen av hemliga tvångsmedel och bidra till att prövningen inför ett beslut sker på ett än mer noggrant sätt. Från principiella utgångspunkter kan det framstå som naturligt att alla personer som har varit utsatta för hemlig avlyssning eller hemlig övervakning i efterhand underrättas om detta. En sådan ordning skulle dock, som regeringen också skriver, innebära betydande problem och i många fall även motverka sitt syfte. Det är ofrånkomligt att för brottsutredningen helt ovidkommande personer i en del fall kan komma att beröras av en avlyssning eller övervakning. Åtskilliga av dessa kommer inte att kunna identifieras, i vart fall inte utan att stora utredningsresurser läggs ned på detta. En identifiering av de personer som kommit att bli övervakade eller avlyssnade skulle under alla förhållanden förutsätta att myndigheterna tar del av upptagningarna även i de delar som enligt nu gällande regler om överskottsinformation ska förstöras. Beträffande sådana för brottsutredningen ovidkommande personer skulle en underrättelseskyldighet typiskt sett innebära att integritetsintrånget ökar och inte minskar, eftersom både identifieringen och granskningen av kommunikationen som måste föregå underrättelsen skulle innebära en ytterligare integritetskränkning. En underrättelseskyldighet beträffande dessa personer skulle enligt regeringen dessutom innebära betydande praktiska problem. Utskottet ansluter sig till regeringens ståndpunkt att det är nödvändigt med en viss begränsning av den krets av personer som ska omfattas av underrättelseskyldigheten.

Regeringens förslag innebär bl.a. att den som är eller har varit brottsmisstänkt och som har varit utsatt för ett hemligt tvångsmedel ska underrättas om tvångsmedelsanvändningen. Dessutom ska innehavaren av den avlyssnade platsen eller den övervakade teleadressen, om detta är någon annan, underrättas om åtgärden. Utgångspunkten för vilka personer som är

innehavare bör enligt regeringen vara det civilrättsliga besittningsbegreppet. Utskottet delar denna uppfattning. Detta innebär t.ex. att den som hyr och bebor ett enfamiljshus innehar detta, inte husets ägare. En ytterligare begränsning görs för offentliga byggnader, allmänna transportmedel och allmänt tillgängliga platser. Enligt utskottets mening ter sig en sådan avgränsning naturlig med tanke på att syftet med underrättelseskyldigheten är att värna sådana platser där den enskilde kan förvänta sig att andra personer inte kan höra eller iakttä dem. Utskottet delar också regeringens uppfattning att det inte ska behöva göras någon underrättelse i de fall då en sådan uppenbart saknar betydelse. Enligt utskottets mening är propositionsförslaget i den här delen väl avvägt.

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Ju2 i nu behandlad del.

Möjligheten att skjuta upp och att underlåta underrättelsen

Utskottet delar regeringens uppfattning att tidpunkten för underrättelsen som huvudregel bör vara densamma som tidpunkten för underrättelse om vissa andra tvångsmedel enligt rättegångsbalken, dvs. så snart det kan ske utan men för den brottsutredning i vilken tvångsmedlet har använts (se t.ex. 27 kap. 11 § rättegångsbalken). Det innebär att en underrättelse med få undantag kan lämnas tidigast när användandet av hemliga tvångsmedel har upphört. Om en brottsutredning inte leder till åtal och förundersökningen läggs ned, kan det ändå hända att brottsspaning fortsätter, riktad mot t.ex. någon som inte har varit aktuell i den tidigare förundersökningen. I sådana fall kan det inte uteslutas att en underrättelse skulle kunna vara till men för den fortsatta brottsutredningen. Det finns då anledning att dröja med underrättelsen till den som inte längre är misstänkt. Utskottet instämmer i att det är viktigt att det sätts en tidsgräns, inom vilken, som huvudregel, underrättelsen alltid ska lämnas. Regeringens förslag att denna gräns sätts till en månad efter det att den förundersökning där tvångsmedlet använts har avslutats förefaller lämplig.

Det är som regeringen skriver i propositionen nödvändigt att bestämmelser om underrättelseskyldighet angående hemliga tvångsmedel också förses med undantag som tillvaratar de sekretessintressen som kan finnas. Sådana undantagsbestämmelser måste utformas så att de förutsätter en noggrann prövning i varje enskilt fall och att det i efterhand är möjligt att kontrollera om det har varit korrekt att göra undantaget. Regeringen föreslår att undantagen preciseras genom att de knyts direkt till befintliga sekretessbestämmelser. Utskottet ansluter sig till denna bedömning av flera skäl. De brottsbekämpande myndigheternas verksamhet är inte alltid avgränsad till enstaka förundersökningar. När det gäller den organiserade brottsligheten är myndigheternas verksamhet ständigt pågående och riktad mot främmande makter, kriminella nätverk, grupperingar och organisationer. Även om en underrättelse om att ett hemligt tvångsmedel har använts inte längre skulle skada en viss bestämd förundersökning, skulle den fortsatta verksam-

heten, både i stort och med avseende på möjligheten att inleda framtida förundersökningar, skadas redan om den främmande maktens, nätverkets, grupperingens eller organisationens medlemmar mera allmänt upplystes om att och på vilket sätt myndigheterna intresserar sig för dem. Ytterligare skada skulle det naturligtvis innebära om personer som är aktiva i kriminalitet av detta slag mer i detalj underrättas om vilket brott de är eller har varit misstänkta för och vilka konkreta teleadresser och platser som de brottsbekämpande myndigheterna har avlyssnat och övervakat. En underrättelse skulle i situationer som dessa alltså innebära ett eftersättande av utrikes- och försvarssekretess eller sekretess till skydd för att fortsatt kunna förebygga och beivra brott. En underrättelse skulle även kunna innebära att sekretess till skydd för enskild eftersätts. En underrättelse till innehavaren av en teleadress kan röja för denne att teleadressen har använts av en anhörig eller kollega som har varit misstänkt för t.ex. sexualbrott mot barn. En underrättelse kan även innebära att sekretessskyddet för brottsoffren, t.ex. barn som har utsatts för sexuella övergrepp, riskerar att urholkas.

Utskottet instämmer i regeringens bedömning att en ordning, där underrättelsefrågan av sekretesskäl hålls öppen under flera år, skulle bli orimligt resurskrävande för de rättsvårdande myndigheterna. Det skulle bli nödvändigt att inom åklagarväsendet bygga upp en förhållandevis omfattande administration med fortlöpande prövningar av sekretessfrågorna. Värdet av en underrättelse torde dessutom avklinga ju längre tid som har förflutit. Den föreslagna tidsgränsen om ett år är enligt utskottets mening väl avvägd särskilt som bestämmelsen utformats så att underrättelsen efter det att tiden om ett år har löpt ut *får* underlåtas om sekretess fortfarande gäller. Kan det t.ex. förutses att sekretessen kommer att bortfalla inom en snar framtid bör frågan om underrättelse hållas öppen.

Utskottet vill understryka vikten av regeringens avsikt att utforma bestämmelser som innebär att den föreslagna Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska informeras när en underrättelse underlåts. Utskottet har emellertid inga invändningar mot att detta görs i förordning.

Utskottet tillstyrker propositionen i denna del och avstyrker motion Ju1 i nu behandlade delar.

Undantag från underrättelseskyldigheten

Utskottet ansluter sig till bedömningen att en skyldighet att lämna underrättelse inte kan gälla på områden där den på grund av sekretess i stort sett alltid skulle behöva skjutas upp för att sedan underlåtas. En motsatt ordning skulle knappast vara förtroendeingivande och dessutom innebära administrativt merarbete som inte skulle fylla något egentligt syfte. Säkerhetspolisens verksamhet intar i det här sammanhanget en särställning.

Säkerhetspolisen leder och bedriver polisverksamhet bl.a. för att förebygga och avslöja brott mot rikets säkerhet samt när det gäller terrorismbekämpning (2 § förordningen [2002:1050] med instruktion för Säkerhetspo-

lisen). Inom Säkerhetspolisen finns särskilda enheter för kontraspionage, kontraterrorism och författningsskydd. Kontraspionageverksamheten ska förebygga och avslöja spioneri och olovlig underrättelseverksamhet. I verksamheten ingår att förebygga och utreda handel med produkter som kan användas för massförstörelsevapen. Kontraterrorismverksamheten ska bekämpa yttringar av internationell terrorism samt förebygga och avslöja flyktingspionage och annan förföljelse av utlänningar i Sverige från utländska regimer och organisationer som förknippas med politiskt motiverat våld. Författningsskyddsverksamheten ska förebygga och avslöja brott mot rikets inre säkerhet. I fråga om rikets inre och yttre säkerhet finns straffbestämmelser bl.a. i 18 och 19 kap. brottsbalken (högmålsbrotten och brotten mot rikets säkerhet). Vid misstanke om brott enligt 18 kap. 1 och 3–5 §§ samt 19 kap. 1–13 §§ brottsbalken ska brottsutredningen alltid utföras av Säkerhetspolisen eller under medverkan av Säkerhetspolisen.

Säkerhetspolisens verksamhetsområde är således genomgående av ett särskilt känsligt slag. Inom ramen för Säkerhetspolisens verksamhet pågår också regelmässigt långvariga utredningar som inte avgränsas av enskilda förundersökningar. Detta innebär att de föreslagna möjligheterna att skjuta upp underrättelser i ett år och att därefter underlåta underrättelserna skulle komma att tillämpas med ytterst få undantag. En underrättelseskyldighet på Säkerhetspolisens verksamhetsområde skulle således knappast tjäna något egentligt syfte. Den skulle även avsevärt försvåra Säkerhetspolisens deltagande i internationellt samarbete. Regeringen redovisar i propositionen utförligt att också flera tidigare utredningar kommit till likartade slutsatser. Enligt utskottets mening bör i likhet med vad regeringen föreslår, Säkerhetspolisens verksamhetsområde avseende förundersökningar om sabotagebrott, brott mot rikets inre och yttre säkerhet samt terroristbrott undantas från underrättelseskyldigheten. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att avgränsningen ska anknyta till de straffbestämmelser som Säkerhetspolisens verksamhetsområde angår.

Eftersom tvångsmedelsanvändning enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll enbart kan avse utlänningskontroll som enligt ett redan fattat beslut ska utvisas av hänsyn till rikets säkerhet eller för att det kan befaras att han eller hon kommer att medverka till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, skulle en underrättelse i praktiken inte kunna lämnas så länge som den avlyssnade eller övervakade personen finns kvar i landet. Även efter en utvisning skulle det praktiskt taget aldrig vara möjligt att lämna några underrättelser. Utskottet ansluter sig till förslaget att tvångsmedelsanvändning enligt 1991 års lag inte bör omfattas av bestämmelserna om underrättelse.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker motionerna Ju1 och Ju3 i nu behandlade delar.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden

Närmare om förslaget i propositionen

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Nämnden ska även utöva tillsyn över Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling. Nämnden ska inrättas under regeringen. Antalet ledamöter ska vara högst tio. Ordföranden och vice ordföranden ska vara eller ha varit ordinarie domare eller ha annan motsvarande juridisk erfarenhet. Övriga ledamöter ska utses bland sådana personer som föreslagits av partigrupperna i riksdagen. Nämnden ska utöva fortlöpande tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar samt vara skyldig att på begäran av en enskild person kontrollera om denne har utsatts för ett hemligt tvångsmedel eller, i fråga om Säkerhetspolisen, personuppgiftsbehandling i strid med författningar.

Motionerna

Motionärerna bakom motion JuU1 (v) anser att den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska vara en myndighet under riksdagen, att handläggningen av registerkontrollen ska regleras i lag och handhas av nämnden samt att nämnden även ska kontrollera uppgifter om enskilda som lämnas av Säpo till utlandet.

Enligt motion 2006/07:Ju255 (v) bör samtliga partier vara representerade i nämnden.

I motionerna 2006/07:Ju6 (s) och 2006/07:N297 (mp) slutligen begärs att en integritetsskyddsnämnd inrättas med uppgift att granska användandet av hemliga tvångsmedel.

Utskottets ställningstagande

Utskottet välkomnar regeringens förslag om att inrätta en säkerhets- och integritetsskyddsnämnd. Utskottet vill här understryka vikten av att nämnden blir fristående och självständig i förhållande till de myndigheter vars verksamhet tillsynen avser. Utskottet har ingen annan uppfattning än den regeringen redovisar i propositionen, att svenska myndigheter vid en internationell jämförelse har betydande självständighet i förhållande till regeringen. Varken statsråd eller departement deltar i utövandet av myndigheternas verksamheter.

Utskottet noterar att det primära syftet med regeringens förslag inte är att stärka den parlamentariska kontrollen. Den kontrollen kan, som regeringen framhållit, enbart utövas av riksdagen. En annan sak är att nämndens sammansättning ges en stark parlamentarisk anknytning genom att antalet ledamöter ska bestämmas så att det speglar de partigrupper som för närvarande och under överblickbar tid finns i riksdagen.

Grunden till regeringens förslag är att inrätta ett organ för löpande rättslig kontroll, vilket bl.a. kompletterar systemet med underrättelser till enskilda om användningen av hemliga tvångsmedel. Utskottet godtar att detta organ, liksom andra organ för rättslig kontroll, inrättas under regeringen särskilt som nämndens inrättande och verksamhet läggs fast i lag. Att lagreglera inrättandet och verksamheten står i överensstämmelse med den av riksdagen sedan länge uttalade strävan att stärka kontrollen över den hemliga tvångsmedelsanvändningen. Utskottet noterar att den medborgerliga insynen också kommer att tas till vara genom att de folkvalda i riksdagen, via partigrupperna, lämnar förslag till ledamöter i nämnden.

Förslaget innebär att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden också ska överta Registernämndens samtliga nuvarande uppgifter, dvs. att utöva tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter, att besluta om utlämnande av registeruppgifter vid registerkontroll och att handlägga ärenden om kvalificerade skyddsidentiteter. Utskottet välkomnar att Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens tillsyn över Säkerhetspolisens personuppgiftsbehandling kommer att framgå av lag. En reglering av verksamheten i lag stärker de enskildas tillgång till rättsmedel när det gäller hemliga tvångsmedel och Säkerhetspolisens behandling av personuppgifter. Utskottet har inga invändningar mot att regeringen i förordning reglerar Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens närmare organisation när det gäller handläggning av de uppgifter som inte avser tillsyn, dvs. registerkontrollärenden och ärenden om kvalificerade skyddsidentiteter.

Med det anförda tillstyrker utskottet propositionen i denna del och avstyrker utskottet motionerna 2006/07:Ju255 och Ju1 i nu behandlade delar. Motionerna 2006/07:Ju6 och 2006/07:N297 i de delar de nu behandlats avstyrks i den mån de inte kan anses tillgodosedda genom regeringens förslag.

Lagteknisk samordning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett lagförslag till följdändring som redan genomförts och antar de följdändringsförslag som lämnas i propositionerna och som inte behandlats tidigare i betänkandet.

Lagförslagen i de olika propositionerna är som utskottet inledningsvis anförut sammankopplade med varandra. Bland annat lämnas olika lagförslag i samma huvudförfattningar. Utskottet har i dessa fall sammanfört de olika lagförslagen i bilaga 3 Utskottets lagförslag. Utskottet har även samordnat tidpunkten för lagförslagens ikraftträdande. Utskottet föreslår att samtliga författningsändringar träder i kraft den 1 januari 2008. I de fall utskottet sammanfört lagförslagen har även vissa redaktionella justeringar

gjorts. Bland annat har ordet ”skall” ändrats till ”ska”. Utskottet har emellertid inte gjort några ändringar i sak utöver dem som följer av redovisningen ovan under rubrikerna Hemlig rumsavlyssning och Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100) trädde i kraft den 1 juli 2006 och utgör numera en del av sekretesslagens lydelse. Regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100), vilket finns i bilaga 2 (4) är på grund av detta inte längre aktuellt. Riksdagen bör avslå det förslaget.

Utskottet tillstyrker de övriga följdändringsförslag som föreslås i detta ärende och som inte behandlats tidigare i betänkandet.

Utskottet konstaterar att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100) har ändrats ett flertal gånger sedan regeringen presenterade prop. 2005/06:178. Den senaste lydelsen har SFS-nummer 2007:325. Ändringen, som berör en annan del av bestämmelsen än den som nu är aktuell, träder också den i kraft den 1 januari 2008.

Utskottet noterar att den senaste lydelsen av 28 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. har SFS-nummer 1995:1509. Det är också den lydelsen som framgår av regeringens lagförslag i bilaga 2 (5).

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att ändra förutsättningarna för statens skadeståndsansvar vid användandet av hemliga tvångsmedel. Riksdagen avslår vidare motionsyrkanden om att förändra bestämmelserna om de offentliga ombuden. Slutligen avslår riksdagen ett motionsyrkande om att låta den nya nämnden yttra sig över regeringens årliga skrivelse till riksdagen om användningen av hemliga tvångsmedel samt ett motionsyrkande om att utvärdera lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet efter tre år.

Jämför reservationerna 13 (s), 14 (v), 15 (mp), 16 (s, v, mp), 17 (s, v, mp) och 18 (v).

Statens skadeståndsansvar

Motionerna

Enligt motionerna 2006/07:Ju255 (v), 2006/07:N297 och Ju3 (båda mp) bör det införas en rätt till skadestånd då det beslutats om hemligt tvångsmedel som sedan visat sig obefogat. Enligt motion Ju2 (s) bör denna rätt

vara oberoende av fel eller försummelse då det gäller hemlig rumsavlyssning. Enligt motion Ju1 (v) bör skadeståndsansvaret utvidgas till att omfatta de fall då myndigheterna använt sig av hemliga tvångsmedel felaktigt, i strid mot lagen.

Utskottets ställningstagande

Regeringen behandlar i proposition Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m. utförligt frågan om statens skadeståndsansvar (s. 32 f.). Av redovisningen framgår bl.a. att den enskilde har rätt till ersättning för den kränkning som han eller hon drabbas av till följd av myndighetsutövning som innefattar olagligt brytande av post- eller telehemlighet eller intrång i förvar eller olovlig avlyssning. Vidare framgår att när den som har varit häktad på grund av misstanke om brott frikänns från ansvar för brottet, har denne rätt till ersättning för utgifter, förlorad arbetsförtjänst, intrång i näringsverksamhet och lidande. Dessutom framgår det att den som vållar ren förmögenhetsskada genom brott ska ersätta skadan. För skada som en arbetstagare vållar genom fel eller försummelse i tjänsten är han eller hon ansvarig endast i den mån synnerliga skäl föreligger med hänsyn till handlingens beskaffenhet, arbetstagarens ställning, den skadelidandes intresse och övriga omständigheter. Avsikten är att den skadelidande ska kunna rikta sitt skadeståndskrav mot skadevållarens arbetsgivare.

Utskottet konstaterar att det av regeringens utredning framgår att hemliga tvångsmedel som beslutas och verkställs i laga ordning inte torde kunna grunda en rätt till skadestånd. Det gäller även om användningen av tvångsmedlet inte på något mer avgörande sätt har kunnat föra brottsutredningen framåt eller om det efter tvångsmedelsanvändningen skulle stå klart att den misstänkte är oskyldig. Som regeringen påpekar innebär emellertid redan en tillämpning av skadeståndslagens regler ett skadeståndsrättsligt skydd i fråga om användning av hemliga tvångsmedel som varit obefogad. Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning att det inte finns anledning att utvidga statens skadeståndsansvar på detta område.

Utskottet avstyrker motionerna 2006/07:Ju255, 2006/07:N297, Ju1, Ju2 och Ju3 i berörda delar.

Offentliga ombuden

Motionerna

Enligt motionerna 2006/07:Ju5 (mp), 2006/07:Ju6 (s), 2006/07:Ju255 (v), Ju1 (v) och Ju446 (mp) bör förutsättningarna för de offentliga ombuden att fullgöra sitt uppdrag förbättras.

Utskottets ställningstagande

År 2004 infördes systemet med offentliga ombud i samtliga ärenden om tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning, dvs. såväl ärenden enligt rättegångsbalken och lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning som ärenden enligt lagen (1952:98) med särskilda bestämmelser om tvångsmedel i vissa brottmål och lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Skälet för införandet var bl.a. att stärka enskildas rättsskydd genom att offentliga ombud bevakar deras integritetsintressen i ärenden om tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning. I fråga om ärenden om hemlig teleövervakning ansågs behovet av offentliga ombud mindre.

Utskottet konstaterar att det offentliga ombudet inte företräder någon särskild misstänkt eller någon annan särskild person som åtgärden kan komma att angå, utan denne företräder enskildas intressen i allmänhet. Ombudet ska verka för att omständigheterna i ärendet blir så allsidigt belysta som möjligt och bevaka att domstolens beslut blir förenligt med lag och att ett tillstånd att använda de aktuella tvångsmedlen utformas på ett sådant sätt att enskildas integritet inte i onödan kränks. Det offentliga ombudet får överklaga ett domstolsbeslut om tillstånd att använda tvångsmedlen. Möjligheten att överklaga är inte begränsad till frågan om ett tillstånd bort ges eller inte utan kan avse att de särskilda föreskrifter som domstolen har meddelat inte anses tillräckliga som förutsättningar för tillståndet.

Regeringen förordnar för tre år i sänder personer som kan tjänstgöra som offentliga ombud. Under treårsperioden får vid behov ytterligare personer förordnas för återstående del av perioden. Ett offentligt ombud ska vara svensk medborgare och ska vara eller ha varit advokat eller ha varit ordinarie domare. Det är domstolen som utser ett av de förordnade ombuden att uppträda i det enskilda tillståndsärendet.

Regeringen hänvisar i propositionen till att systemet med de offentliga ombuden varit föremål för ingående överväganden av Utredningen om rätts-säkerhet vid hemliga tvångsmedel (SOU 2006:98 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.). Utredningen visar enligt regeringen att de offentliga ombuden normalt får tillräcklig förberedelse tid inför sammanträdena och får tillgång till det utredningsmaterial som sammanträdet ska avse. De problem som i övrigt framkommit bör enligt regeringen kunna lösas genom förbättringar av bl.a. de rutiner som används.

Utskottet noterar att systemet med offentliga ombud nyligen har varit föremål för en översyn. I likhet med regeringen anser utskottet att systemet med offentliga ombud i allt väsentligt fungerar väl och bidrar till en ökad rättssäkerhet. Utskottet ansluter sig till regeringens uppfattning att några lagändringar inte behövs för närvarande. Riksdagen bör avslå motionerna 2006/07:Ju5, 2006/07:Ju6 och 2006/07:Ju255, Ju1 och Ju446 i nu behandlade delar.

Skrivelsen om hemliga tvångsmedel m.m.

Motionerna

I motion Ju2 (s) framförs förslag om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska redovisa sina erfarenheter av hur användningen av hemliga tvångsmedel utvecklats i regeringens årliga skrivelse till riksdagen om hur reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning har tillämpats. Enligt motion Ju1 (v) bör den nya lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet utvärderas efter tre år.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i att det är viktigt med en parlamentarisk insyn i hur användningen av hemliga tvångsmedel används. Regeringens förslag att ge nämndens sammansättning en stark parlamentarisk anknytning är därför mycket positivt. Som anförts ovan har riksdagen under lång tid påfordrat ett stärkande av kontrollen över den hemliga tvångsmedelsanvändningen. Utskottet välkomnar därför regeringens avsikt att ålägga nämnden att, på samma sätt som Registernämnden hittills gjort, avlämna en årlig redovisning för sin verksamhet till regeringen. Genom en sådan redovisning får regeringen ett ännu bättre underlag för sin årliga skrivelse till riksdagen om den hemliga tvångsmedelsanvändningen. Med det anförda anser utskottet att syftet med motion Ju2 i denna del får anses tillgodosett.

Utskottet förutsätter att regeringen noga följer hur lagen om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet tillämpas och vid behov vidtar de ändringar som anses nödvändiga. Enligt utskottets mening föreligger det mot denna bakgrund inte något behov av ett riksdagsuttalande om att lagen ska följas upp efter en bestämd tid. Utskottet avstyrker motion Ju1 i nu behandlad del.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Hemlig rumsavlyssning, punkt 1 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag i bilaga 3 till lag om hemlig rumsavlyssning. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2006/07:Ju372 yrkande 4 och 2007/08:Ju446 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2006/07:Ju245, 2006/07:Ju311 yrkande 4, 2006/07:Ju378 i denna del och 2007/08:Ju435 yrkande 8 i denna del.

Ställningstagande

Hemlig rumsavlyssning innebär ett mycket långtgående ingrepp i enskildas personliga integritet. Medan följderna av hemlig teleavlyssning är begränsade till att avse den misstänktes telefonsamtal och liknande kommunikation kan vid hemlig rumsavlyssning i princip alla typer av samtal och ljud avlyssnas, och det kan ske i princip var som helst. Vid hemlig rumsavlyssning är också risken mycket större att oskyldiga personers samtal kommer att avlyssnas än vid hemlig teleavlyssning.

Enligt vår mening måste det för att man ska införa ett sådant ingripande tvångsmedel som hemlig rumsavlyssning krävas mycket starka skäl. Behovet av tvångsmedlet måste vara mycket angeläget samtidigt som tillämpningsområdet inte får vara mer vidsträckt än vad som klart motiveras av behovet. Enligt vår mening är varken behovet av hemlig rumsavlyssning eller effektiviteten i tvångsmedlet belagda.

Enligt vår mening bör regler om hemlig rumsavlyssning inte införas. Riksdagen bör avslå det vilande lagförslaget.

2. Avlyssning av medieredaktioner, punkt 2 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramson (s), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 4 § regeringens förslag i bilaga 2 till lag om hemlig rumsavlyssning.

Ställningstagande

Majoriteten anser att den grundlagsskyddade meddelarfriheten hotas om det lämnas en sådan möjlighet att avlyssna massmedieredaktioner som föreslås i propositionen. Vi anser att det inte är en riktig slutsats. En journalist får aldrig avlyssnas när han eller hon talar med en källa. En redaktion får heller inte avlyssnas om där finns en journalist som är misstänkt för ett grovt brott. De enda tillfällen då det enligt förslaget ska kunna vara möjligt att avlyssna en redaktion är om det finns synnerlig anledning att anta att platsen används för att begå sådana brott som kan ligga till grund för tillstånd till hemlig rumsavlyssning. Sådan avlyssning får då inte ske på ett sådant sätt att grundlagsskyddad information fångas upp (se 5 § förslaget till lag om hemlig rumsavlyssning jämfört med 36 kap. 5 § sjätte stycket rättegångsbalken). Skälet till att medieredaktioner ändå inte helt bör undantas från avlyssning är att det annars skulle finnas en risk för att personer som begår grova brott i organiserad form skulle försöka undgå avlyssning genom att t.ex. starta någon form av tryckt periodisk skrift. Mot bakgrund av att det råder etableringsfrihet på massmedieområdet bör inte denna risk förringas. Lagförslaget såsom det presenteras i propositionen har således givits en utformning som på ett väl avvägt sätt balanserar intresset av effektiv brottsbekämpning av de grövsta brotten och behovet och intresset av att freda den personliga sfären och de grundlagsskyddade rättigheterna.

Riksdagen bör anta propositionens förslag till lydelse av 4 § lagen om hemlig rumsavlyssning.

3. Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, punkt 4 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår utskottets förslag i bilaga 3 till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Därmed bifaller riksdagen delvis motionerna 2006/07:Ju5 yrkande 1 och 2007/08:Ju446 yrkande 1 i denna del och avslår motionerna 2006/07:Ju378 i denna del och 2007/08:Ju435 yrkande 8 i denna del.

Ställningstagande

Vi anser att det är ett mycket långtgående ingrepp i enskildas personliga integritet att använda hemliga tvångsmedel i preventivt syfte. Det finns inga vetenskapliga belägg för att tvångsmedel i preventivt syfte skulle vara effektivt när det gäller att förhindra brottslighet, om övervakningen inte skulle ske i sådan omfattning att den blir olämplig av andra skäl.

Vi anser att såväl domstolens som de offentliga ombudens reella möjligheter att pröva en ansökan om exempelvis hemlig teleavlyssning är små, närmast av rent formellt slag.

Regeringen föreslår i propositionen att uppgifter som har kommit fram vid tvångsmedelsanvändningen om annan förestående brottslig verksamhet än den som omfattas av tillståndet (överskottsinformation) ska få användas för att förhindra brott. En sådan ordning anser vi vara olämplig. Historiskt sett har hemlig tvångsmedelsanvändning vid vissa tillfällen använts för att begränsa de demokratiska fri- och rättigheterna i Sverige. Risken för s.k. ändamålsglidning, dvs. att tvångsmedel används för annat än de ursprungligen var tänkta för, är stor.

Enligt vår mening bör regler om att använda hemliga tvångsmedel i preventivt syfte inte införas. Riksdagen bör avslå det vilande lagförslaget.

4. Krav på särskild anledning att anta att en person kommer att begå brott, punkt 5 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramsson (s), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 1 § regeringens förslag i bilaga 2 till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Ställningstagande

Majoriteten anser att åtgärderna skulle komma att få användas vid alltför låg grad av misstanke. Vi delar inte denna uppfattning.

För all tvångsmedelsanvändning gäller legalitetsprincipen. Denna princip innebär att en myndighet inte utan stöd i lag eller annan författning får ingripa i enskilds rättssfär. Legalitetsprincipen följer av regelsystemet i 1

och 2 kap. regeringsformen. Principen innebär att tvångsmedelsbestämmelser ska tolkas enligt sin ordalydelse. Högsta domstolen har framhållit att bestämmelser som innebär en inskränkning i en grundlagsskyddad rättighet ger en särskild anledning till restriktivitet vid tolkningen av bestämmelsen (NJA 1996 s. 577). Att straffprocessuella bestämmelser ska tolkas restriktivt har också framhållits i den processrättsliga doktrinen (se t.ex. Ekelöf, Per Olov m.fl., Rättegång III, 6 uppl., Stockholm 1994, s. 28 och 29).

Vi anser att en högre misstankegrad än den som föreslås i propositionen i praktiken skulle få till följd att tvångsmedelsanvändning enligt den nya lagen endast mycket sällan skulle komma i fråga, vilket med hänsyn till ändamålet med den nya regleringen inte vore lämpligt. Det är viktigt att framhålla att tvångsmedlet enligt lagförslaget endast kan komma i fråga när någon form av misstanke riktas mot en person. Prövningen av om rekvisiten är uppfyllda kommer normalt att få göras på grundval av den information som inhämtats genom bl.a. polisens underrättelse- och spaningsverksamhet samt det internationella polissamarbetet. Som regeringen anför i författningskommentaren får antagandet inte bygga enbart på spekulationer eller allmänna bedömningar, utan det ska vara grundat på faktiska omständigheter inom ramen för ett enskilt fall eller händelseförlopp, t.ex. uttalanden, hotelser eller andra faktiska handlanden, som talar för att en viss person kan komma att utöva den brottsliga verksamheten. Misstankar som enbart har sin grund i att personen tillhör eller sympatiserar med en viss brottsbenägen organisation eller grupp är inte tillräckliga.

Det finns sedan lång tid regler som syftar till att motverka missbruk av hemliga tvångsmedel och olika organ för kontroll av tvångsmedlens användning. Användningen av sådana tvångsmedel är i dag undantagslöst underkastad domstols prövning. I rättegångsbalken och andra lagar finns uttryckliga bestämmelser om de hemliga tvångsmedlens innebörd, användningens omfattning och varaktighet samt under vilka förutsättningar de får användas. Möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel omgärdas således av procedurregler, vilka enligt propositionsförslaget även ska komma att gälla de nu aktuella åtgärderna. Enligt förslaget får domstolen meddela tillstånd endast om åtgärden är av synnerlig vikt för att förhindra den brottsliga verksamheten och om skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den person som avses med åtgärden eller för något annat motstående intresse.

Vi anser att den föreslagna misstankegraden och de eventuella tveksamheter som kan finnas när det gäller risken för extensiv tolkning eller missbruk av bestämmelserna bör göras i ljuset av det ovan anförda. Propositionsförslaget i det här avseendet är ändamålsenligt och lämpligt.

Riksdagen bör anta propositionens förslag till lydelse av 1 § lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

5. Tidsbegränsning av lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott, punkt 6 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abrams-son (s), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar punkten 1 regeringens förslag i bilaga 2 till ikraftträdande-bestämmelse till lagen om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott med den ändringen att den angivna tidpunkten ska vara den 1 januari 2008.

Ställningstagande

Vi anser att de överväganden och förslag som görs i propositionen Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott är väl avvägda. Vi motsätter oss därför majoritetens förslag att tidsbegränsa lagen. Riksdagen bör avslå utskottets förslag.

6. Integritetsskyddskommitténs arbete m.m., punkt 8 (v, mp)

av Lena Olsson (v) och Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Integritetsskyddskommitténs arbete. Därmed bifaller riksdagen motion 2006/07:Ju5 yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Regeringen har under senare tid lagt fram ett flertal lagförslag som inskränker enskildas fri- och rättigheter och inkräktar på den personliga integriteten. Det är viktigt att medborgarna garanteras insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkande intrång från staten. Vi anser att det är anmärkningsvärt att regeringen inte inväntar Integritetsskyddskommitténs betänkande som ska avlämnas senast i december 2007. Det innebär att de slutsatser Integritetsskyddskommittén avger inte kommer att bli föremål för avvägningar innan riksdagen tar ställning till regeringens alla förslag.

Det får ankomma på regeringen att beakta vad vi nu anfört, i varje fall vid fortsatta överväganden på området.

7. Kretsen av personer som ska underrättas, punkt 10 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramson (s), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att uvidga kretsen av personer som ska underrättas. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju2 yrkande 2.

Ställningstagande

Vi välkomnar förslaget från regeringen om ett oberoende tillsynsorgan, om underrättelseskyldighet samt att tillsynsorganet på begäran av en enskild person ska vara skyldigt att kontrollera om han eller hon har utsatts för hemliga tvångsmedel. Det är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt. Vi är inte nöjda med de rättssäkerhetsgarantier som föreslås i propositionen. Hemlig rumsavlyssning och hemlig teleavlyssning är ingripande åtgärder i människors liv. Både vid hemlig rumsavlyssning och vid hemlig teleavlyssning utsätts vanligtvis flera personer än den som är misstänkt för brott för ingripande kontroll och integritetskränkningar. Det är därför viktigt att alla som varit utsatta för och omfattats av de i propositionen nämnda tvångsmedlen underrättas om det i efterhand.

Regeringen bör snarast återkomma med ett förslag till lagändringar som utvidgar kretsen av dem som ska underrättas.

8. Lag om ändring i rättegångsbalken, punkt 11 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen antar 27 kap. 33 § reservanternas förslag i bilaga 4 till lag om ändring i rättegångsbalken. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju1 yrkande 2 och bifaller delvis proposition 2006/07:133 i denna del.

Ställningstagande

Enligt propositionen ska underrättelse lämnas senast en månad efter avslutad förundersökning. Om detta kan skada andra pågående förundersökningar får dock underrättelse skjutas upp i högst ett år. Därefter får den underlåtas, men i detta fall ska Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden underrättas.

Jag inser och accepterar den begränsning som förundersökningssekretessen utgör, när det gäller andra pågående utredningar. Däremot anser jag inte att det är acceptabelt att man ska kunna låta bli att utföra underrättelsen i de fall sekretessen hindrar underrättelse inom ett år. Detta begränsar underrättelseskyldigheten så mycket att det kan ifrågasättas om skyldigheten blir meningsfull. Även om det innebär en ökad administration anser jag att det inte ska gå att underlåta en underrättelse.

Riksdagen bör avslå förslaget om att underrättelser ska kunna underlåtas om de av sekretesskäl inte har lämnats efter ett år.

9. Lagreglering av förfarandet vid underlåtelse att underrätta, punkt 12 (v)

av Lena Olsson (v).

– Om inte reservation 8 bifalls –

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skyldigheten att lagreglera kravet att meddela Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden när en underrättelse underlåts. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju1 yrkande 3.

Ställningstagande

Propositionsförslaget innebär att en underrättelse ska kunna underlåtas. Jag vill rikta kritik mot att regeringen inte föreslår någon lagstiftning där det fastställs att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i så fall ska underrättas. Regeringen avser nämligen att reglera detta i förordning. Jag menar att bestämmelsen är av sådan vikt att den bör regleras i lag.

Regeringen bör snarast återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det ovan anförda.

10. Undantag från underrättelseskyldigheten i övrigt, punkt 13 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att utreda möjligheten till förstärkning av underrättelseskyldigheten m.m. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju1 yrkandena 4 och 5 samt bifaller delvis motion 2007/08:Ju3 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att begränsningarna i underrättelseskyldigheten vad gäller Säkerhetspolisens verksamhet förmodligen har gått för långt. Detta gäller även att en underrättelseskyldighet saknas i lagen om särskild utlänningskontroll.

En allvarlig brist som måste ses över är hur underrättelseskyldighet ska hanteras vid användande av överskottsinformation, dvs. sådan information som polisen vid en övervakningsåtgärd upptäcker om en person som inte omfattats av övervakningsbeslutet, men där man sedan går vidare med en förundersökning.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att utreda möjligheten att förstärka den föreslagna lagstiftningen om underrättelseskyldighet.

11. Undantag från underrättelseskyldigheten i övrigt, punkt 13 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att minska möjligheten till undantag från underrättelseskyldigheten. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju3 yrkande 1 och bifaller delvis motion 2007/08:Ju1 yrkandena 4 och 5.

Ställningstagande

Det nya förslaget innebär glädjande nog att underrättelseskyldighet införs för polisen efter att t.ex. hemlig teleavlyssning ägt rum. Detta innebär en förstärkning av rättssäkerheten. Underrättelseskyldigheten kommer att förenas med en rad undantag. Undantagen medför att enskilda som utsatts för integritetskränkande åtgärder vid brottsmisstankar inte får vetskap om detta och därmed går miste om möjligheten att kräva skadestånd av staten. Denna brist i förslaget anser jag innebära att Sverige inte kommer att uppfylla kraven i Europakonventionen. Särskilt uppseendeväckande är detta med anledning av att definitionen av terroristbrott är mycket vagt uttryckt i dagens lagstiftning.

Regeringen bör återkomma med förslag till lagändringar som tillgodoser det jag anfört ovan.

12. Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, punkt 14 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 4 och 2007/08:Ju1 yrkandena 6–8 och bifaller delvis motionerna 2006/07:Ju6 yrkande 2 i denna del och 2006/07:N297 yrkande 9.

Ställningstagande

Jag anser att Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens självständighet i förhållande till regeringen och de myndigheter som ska kontrolleras kan ifrågasättas i och med att nämnden inrättas under regeringen. För att medborgarna ska kunna känna så stor tilltro som möjligt till nämnden bör Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i stället ligga under riksdagen.

Registerkontrollen är enligt min mening så viktig att handläggningen kräver en reglering i lag. Det måste vara tydligt att alla de uppgifter som i dag hanteras av Registernämndens ledamöter i framtiden ska hanteras av Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens ledamöter. Enligt propositionen kommer regeringen att reglera detta endast genom förordning.

Att säkerhetstjänster har kontakter med sina internationella motsvarigheter är i sig inget konstigt och heller inte dåligt. Jag anser dock att det måste vara möjligt att kontrollera de uppgifter som lämnas ut. Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens uppgifter bör därför utvidgas till att även omfatta kontroll av uppgifter om enskilda som lämnas av Säkerhetspolisen till annan stat.

Regeringen bör återkomma med lagförslag som tillgodoser det jag nu anfört.

13. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (s)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abrams-son (s), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statens skadeståndsansvar. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju2 yrkande 1 och bifaller delvis motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 5, 2006/07:N297 yrkande 10, 2007/08:Ju1 yrkande 9 och 2007/08:Ju3 yrkande 2.

Ställningstagande

En viktig del i rättssäkerheten handlar om att ge människor upprättelse. Det gäller t.ex. då myndigheter handlar på ett felaktigt sätt mot enskilda individer. Det är viktigt att få en väl avvägd balans mellan behovet av nya tvångsmedel och den enskildes integritet. Hemlig rumsavlyssning är definitivt det mest ingripande hemliga tvångsmedlet. Därför finns det anledning att förstärka den enskildes skydd ytterligare. Vi anser att den som varit oskyldigt utsatt för hemlig rumsavlyssning ska ha rätt till skadestånd.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det anförda.

14. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statens skadeståndsansvar. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju1 yrkande 9 och bifaller delvis motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 5, 2006/07:N297 yrkande 10, 2007/08:Ju2 yrkande 1 och 2007/08:Ju3 yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att en person som utsatts för en kränkning från statens sida ska ha större möjligheter än i dag att få ekonomisk kompensation för detta. Med gällande lagstiftning skulle skadestånd troligen betalas ut mycket sällan. Jag delar uppfattningen att ett strikt skadeståndsansvar om en övervakning inte lett till någon fällande dom är att gå för långt. Däremot anser jag att skadeståndsansvaret bör utvidgas till de fall då myndigheterna felaktigt använt sig av hemliga tvångsmedel, i strid med lagen.

Regeringen bör låta utreda hur skadeståndsansvaret vid felaktigt användande av hemliga tvångsmedel kan utvidgas till de fall då myndigheterna bryter mot lagen.

15. Statens skadeståndsansvar, punkt 17 (mp)

av Mehmet Kaplan (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om statens skadeståndsansvar. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:N297 yrkande 10 och 2007/08:Ju3 yrkande 2 och bifaller delvis motionerna 2006/07:Ju255 yrkande 5, 2007/08:Ju1 yrkande 9 och 2007/08:Ju2 yrkande 1.

Ställningstagande

Jag anser att frånvaron av ett förslag i propositionen om utvidgad rätt till skadestånd vid inkorrekt användning av hemliga tvångsmedel mot enskild är en allvarlig brist. Det finns ett behov av en utvidgad sådan rätt när användningen av hemliga tvångsmedel har varit obefogad eller oproportionerlig.

Regeringen bör återkomma med ett förslag som tillgodoser det ovan anförda.

16. Offentliga ombuden, punkt 18 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramson (s), Lena Olsson (v), Mehmet Kaplan (mp), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om att förbättra möjligheterna för de offentliga ombuden att utföra sitt uppdrag. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2006/07:Ju5 yrkande 2, 2006/07:Ju6 yrkande 1, 2006/07:Ju255 yrkande 6, 2007/08:Ju1 yrkande 10 och 2007/08:Ju446 yrkande 4.

Ställningstagande

Det har riktats kritik mot de offentliga ombudens villkor när det gäller möjligheterna att utföra uppdraget. Kritiken har bl.a. framförts av sådana som har varit offentliga ombud. Kritiken omfattar bl.a. det olämpliga i att det är regeringen som utser ombuden och att ombuden inte företräder den enskilde utan endast allmänhetens intressen. Vi anser därför att det behövs en grundlig genomgång av lagstiftningen om offentliga ombud.

Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över villkoren för de offentliga ombuden.

17. Skrivelsen om användning av hemliga tvångsmedel, punkt 19 (s, v, mp)

av Thomas Bodström (s), Margareta Persson (s), Karl Gustav Abramson (s), Lena Olsson (v), Mehmet Kaplan (mp), Maryam Yazdanfar (s), Kristina Zakrisson (s) och Hannah Bergstedt (s).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om skrivelsen till riksdagen angående användningen av hemliga tvångsmedel. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju2 yrkande 3.

Ställningstagande

Regeringen redovisar årligen till riksdagen hur reglerna om hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning har tillämpats. För att förstärka rätts-säkerheten kring användandet av hemliga tvångsmedel och tillgodose riksdagens önskemål om utökad redovisning har skrivelsen under åren blivit mer fylld. När den nya Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden bildas har den till uppgift att utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skydds-identiteter och därmed sammanhängande verksamhet. Det skulle då te sig naturligt att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden, i den årliga skrivel-sen, redovisade hur reglerna om användningen av hemliga tvångsmedel utvecklats. Vi menar att regeringen ska låta Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden yttra sig över skrivelsen innan den skickas till riksdagen.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser vad vi anfört ovan.

18. Utvärdering av lagen om tillsyn över viss brottsbekäm-pande verksamhet, punkt 20 (v)

av Lena Olsson (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om utvärdering av lagen om tillsyn över viss brottsbekäm-pande verksamhet. Därmed bifaller riksdagen motion 2007/08:Ju1 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att de nya rättssäkerhetsgarantierna fungerar väl och är effektiva. Detta bör studeras noga sedan lagen tillämpats en tid. Jag anser därför att regeringen bör låta utvärdera lagstiftningen om ytterligare rättssäkerhetsgarantier tre år efter att den trätt i kraft.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser detta.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2005/06:178

Proposition 2005/06:178 Hemlig rumsavlyssning:

Riksdagen antar regeringens förslag till

3. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
4. lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Proposition 2006/07:133

Proposition 2006/07:133 Ytterligare rättssäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet,
2. lag om ändring i rättegångsbalken,
3. lag om ändring i lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning,
4. lag om ändring i lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning,
5. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100),
6. lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627),
7. lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
8. lag om ändring i lagen (2007:000) om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål,
9. lag om ändring i lagen (2007:000) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Följdmotioner med anledning av prop. 2006/07:133

2007/08:Ju1 av Alice Åström m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utvärdering av den beslutade lagstiftningen tre år efter att den trätt i kraft.
2. Riksdagen avslår förslaget om att underrättelser ska kunna underlättas om de av sekretesskäl inte kan ha lämnats efter ett år.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skyldigheten att meddela Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden när en underrättelse underlåts ska regleras i lag – om inte yrkande 2 bifalls.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en utredning för att förstärka den föreslagna lagstiftningen om underrättelseskyldighet.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att underrättelseskyldighet gentemot redaktioner och journalister alltid ska gälla då det rör sig om misstankar om tryckfrihetsbrotten i 18 och 19 kap. BrB.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden ska ligga under riksdagen.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att handläggningen av registerkontrollärenden ska regleras i lag och att alla de uppgifter som i dag hanteras av Registernämndens ledamöter i framtiden ska hanteras av Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens ledamöter.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Säkerhets- och integritetsskyddsnämndens uppgifter ska utvidgas till att även omfatta kontroll av uppgifter om enskilda som av Säpo lämnas till annan stat.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att det bör utredas hur skadeståndsansvaret vid felaktigt användande av hemliga tvångsmedel kan utvidgas till de fall då myndigheterna bryter mot lagen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över lagstiftningen när det gäller offentliga ombud.

2007/08:Ju2 av Thomas Bodström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa skadestånd till dem som buggats oskyldigt.
2. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring så att underrättelseskyldigheten utvidgas.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utveckla den årliga skrivelsen om hemliga tvångsmedel så att Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden yttrar sig över den tillsyn som skett angående hemliga tvångsmedel i skrivelsen.

2007/08:Ju3 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska undantagen från underrättelseskyldigheten.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett utvidgat skadeståndsansvar för svenska staten vid felaktig användning av integritetskränkande åtgärder.

Motioner väckta med anledning av skr. 2006/07:28*2006/07:Ju5 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):*

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att inte fastställa en lägre nivå för när tvångsmedel får användas liksom att hemliga tvångsmedel inte ska användas i större omfattning än vad som är fallet i dag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör utreda en förbättring och effektivisering av de offentliga ombudens arbete.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att beakta Integritetsskyddskommitténs kommande ställningstagande innan man fattar fler beslut om lagstiftning som berör den personliga integriteten.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att garantera medborgarna insyn och medel för att skydda sig mot integritetskränkande intrång från staten.

2006/07:Ju6 av Thomas Bodström m.fl. (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att förbättra möjligheterna för offentliga ombud att fullgöra sina uppdrag.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om inrättande av en särskild nämnd för granskning av hemliga tvångsmedel samt att den årliga skrivelse som redovisar användandet av hemliga tvångsmedel ska fortsätta att utvecklas och fördjupas samt att den även i fortsättningen ska skickas till riksdagen.
Yrkande 2 behandlas i detta betänkande såvitt avser inrättande av en nämnd för granskning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2006

2006/07:Ju245 av Anders Karlsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att bekämpa grovre brottslighet.

2006/07:Ju255 av Lars Ohly m.fl. (v):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en tvångsmedelsnämnd med representation från samtliga riksdagspartier ska inrättas.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regler för upplysningsskyldighet och skadeståndsansvar vid obefogade beslut om hemliga tvångsmedel ska utredas.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över lagstiftningen när det gäller offentliga ombud.

2006/07:Ju311 av Torkild Strandberg (fp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att införa möjligheten till buggning.

2006/07:Ju372 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inom polisorganisationen inte använda resurser för hemlig övervakning, exempelvis hemlig rumsavlyssning.

2006/07:Ju378 av Thomas Bodström m.fl. (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nödvändigheten av att snarast ge polisen tillgång till hemlig rumsavlyssning och åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

2006/07:N297 av Per Bolund m.fl. (mp):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att inrätta en ny Integritetsskyddsnämnd under riksdagen.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att den som fått sin integritet kränkt, utan att ha gjort sig skyldig till brott, ska ha rätt till skadestånd från staten.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2007

2007/08:Ju435 av Thomas Bodström m.fl. (s):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att polisen bör få tillgång till buggning och preventiva tvångsmedel.

2007/08:Ju446 av Mehmet Kaplan m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att av rättssäkerhetsskäl avvisa kommande förslag från regeringen om preventiva tvångsmedel och buggning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen låter utreda hur en förbättring och effektivisering av de offentliga ombudens arbete kan komma till stånd.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Regeringens proposition 2005/06:178

1 Förslaget till lag om hemlig rumsavlyssning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med hemlig rumsavlyssning avses i denna lag avlyssning eller upptagning som

1. sker i hemlighet och med tekniskt hjälpmedel som är avsett att återge ljud, och
2. avser tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst, som allmänheten inte har tillträde till.

2 § Hemlig rumsavlyssning får användas vid förundersökning om

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,
2. andra brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år och det är fråga om
 - a) människohandel enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken,
 - b) våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller andra stycket brottsbalken,
 - c) grovt sexuellt tvång enligt 6 kap. 2 § tredje stycket brottsbalken,
 - d) våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 § första eller andra stycket brottsbalken,
 - e) grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 § andra stycket brottsbalken,
 - f) grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 § tredje stycket brottsbalken,
 - g) grovt koppleri enligt 6 kap. 12 § tredje stycket brottsbalken,
 - h) grov utpressning enligt 9 kap. 4 § andra stycket brottsbalken,
 - i) grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § fjärde stycket brottsbalken,
 - j) grovt övergrepp i rättssak enligt 17 kap. 10 § andra stycket brottsbalken,
 - k) grovt narkotikabrott enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64), eller
 - l) grov narkotikasmuggling enligt 6 § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,
3. försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott som avses i 1 eller 2, om sådan gärning är belagd med straff och det med hänsyn till omständigheterna kan antas att gärningens straffvärde överstiger fängelse i fyra år.

3 § Hemlig rumsavlyssning får användas endast om

1. någon är skäligen misstänkt för ett sådant brott som avses i 2 §,
2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen, och
3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som

den innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

4 § Hemlig rumsavlyssning får endast avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig. Avser åtgärden någon annan stadigvarande bostad än den misstänktes bostad, får hemlig rumsavlyssning användas endast om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig där.

Hemlig rumsavlyssning får inte avse

1. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet för vilken tystnadsplikt gäller enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

3. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem, som har motsvarande ställning inom ett sådant samfund, för bikt eller enskild själavård.

Vad som sägs i andra stycket 1 gäller dock inte om det finns synnerlig anledning att anta att platsen används för brott som avses i 2 §.

5 § Hemlig rumsavlyssning får inte avse samtal eller annat tal där någon som yttrar sig, på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångsbalken, inte skulle ha kunnat höras som vittne om det som har sagts eller på annat sätt framkommit. Om det under rumsavlyssningen framgår att det är fråga om ett sådant samtal eller sådant tal, skall avlyssningen omedelbart avbrytas.

En upptagning eller uppteckning som innehåller samtal eller tal som inte får omfattas av hemlig rumsavlyssning skall i dessa delar omedelbart förstöras.

6 § Vid hemlig rumsavlyssning får den verkställande myndigheten, efter särskilt tillstånd, i hemlighet bereda sig tillträde till och installera tekniska hjälpmedel på en plats som annars skyddas mot intrång. Ett sådant tillstånd får endast avse den plats som skall avlyssnas.

7 § Frågor om hemlig rumsavlyssning prövas av rätten efter ansökan av åklagare. Vid handläggningen gäller vad som föreskrivs i 27 kap. 26 och 27 §§, 28 § första och tredje styckena samt 29 och 30 §§ rättegångsbalken.

8 § Ett beslut att tillåta hemlig rumsavlyssning skall innehålla uppgifter om vem som är skäligen misstänkt för brottet samt den plats tillståndet gäller. Om tillståndet är förenat med ett särskilt tillstånd enligt 6 § att få tillträde till platsen för att installera tekniska hjälpmedel, skall det anges särskilt i beslutet.

I beslutet skall det också anges under vilken tid tillståndet gäller. Tiden får inte bestämmas längre än nödvändigt och får inte överstiga en månad från dagen för beslutet. Rätten skall också i övrigt föreskriva villkor för

att tillgodose intresset av att enskildas personliga integritet inte i onödan kränks.

9 § Vid verkställande av beslut om hemlig rumsavlyssning får olägenhet eller skada inte förorsakas utöver vad som är absolut nödvändigt.

10 § Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig rumsavlyssning, skall åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet.

11 § Om ett tekniskt hjälpmedel har installerats med stöd av ett tillstånd enligt 6 §, skall hjälpmedlet återtas eller göras obrukbart så snart som möjligt efter det att tiden för tillståndet har gått ut eller tillståndet hävts.

12 § Om det vid hemlig rumsavlyssning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om hemlig rumsavlyssning, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om ett sådant brott som avses i 2 §.

Om det har kommit fram uppgifter om ett förestående brott, får uppgifterna användas för att förhindra brottet.

13 § En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig rumsavlyssning skall granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 27 kap. 12 § första stycket rättegångsbalken.

Upptagningar och uppteckningar skall, i de delar de är av betydelse för utredning av brott som avses i 2 §, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott skall de bevaras så länge det behövs för detta ändamål. De skall därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar som rör brott som avses i 2 § eller förestående brott i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

14 § Rättens beslut i frågor om hemlig rumsavlyssning får verkställas omedelbart.

I fråga om överklagande av rättens beslut enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av rättens beslut i brottmål i fråga om en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006 och gäller till och med den 30 juni 2009.

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 27 kap. 24 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

24 §¹

En upptagning eller uppteckning som gjorts vid hemlig teleavlyssning skall granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

En upptagning eller uppteckning som *har* gjorts vid hemlig teleavlyssning *eller hemlig teleövervakning* skall granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar skall, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott skall de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De skall därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

¹ Senaste lydelse 2005:504.

3 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 16 kap. 1 § sekretesslagen (1980:100)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

16 kap. 1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning eller hemlig kameraövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

Föreslagen lydelse

16 kap. 1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap.

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle, prop. 2005/06:138 Personsäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret samt prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m.

1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning eller *hemlig rumsavlyssning* på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

4 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹ att 16 kap. 1 § i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:839) om ändring i lagen (2005:699) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:839

16 kap.

1 §²

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

7 kap. 40 §

såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke

7 kap. 48 §

7 kap. 49 §

8 kap. 3 §, 4 § andra
stycket första meningen,
5 § första stycket 2 eller
6 § första stycket 2

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

² Senaste lydelse 2005:838.

Anmärkning: Ändring i 16 kap. 1 § har också föreslagits i prop. 2005/06:129 Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier, prop. 2005/06:133 Samverkan vid kris – för ett säkrare samhälle, prop. 2005/06:138 Personssäkerhet, prop. 2005/06:156 Sekretess i Donationsregistret samt prop. 2005/06:161 Sekretessfrågor – Skyddade adresser, m.m.

uppsåttligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 1 §	såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning <i>eller hemlig rumsavlyssning</i> på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare
------------	---

7 kap. 40 §	såvitt avser uppgift om annat än verkställigheten av beslut om vård utan samtycke
-------------	---

7 kap. 48 §
 7 kap. 49 §
 8 kap. 3 §, 4 § andra
 stycket första meningen,
 5 § första stycket 2 eller
 6 § första stycket 2

5 Förslag till lag om ändring i lagen (1988:97) om
förfarandet hos kommunerna,
förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under
krig eller krigsfara m.m.

Härigenom föreskrivs att 28 § lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

28 §

Kan det befaras att inhämtande av rättens tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 18 eller 19 § rättegångsbalken, kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning skulle medföra sådan fördröjning eller annan olägenhet som är av väsentlig betydelse för utredningen, får åtgärden beslutas av åklagaren. I fråga om kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken får åtgärden även beslutas av undersökningsledaren. Anmälan som avses i tredje stycket i nämnda paragraf skall göras hos den som har fattat beslutet. Denne skall pröva beslagsfrågan.

Kan det befaras att inhämtande av rättens tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 18 eller 19 § rättegångsbalken, kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken, hemlig kameraövervakning enligt lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning eller *hemlig rumsavlyssning enligt lagen (2006:00) om hemlig rumsavlyssning* skulle medföra sådan fördröjning eller annan olägenhet som är av väsentlig betydelse för utredningen, får åtgärden beslutas av åklagaren. I fråga om kvarhållande av försändelse enligt 27 kap. 9 § rättegångsbalken får åtgärden även beslutas av undersökningsledaren. Anmälan som avses i tredje stycket i nämnda paragraf skall göras hos den som har fattat beslutet. Denne skall pröva beslagsfrågan.

Om undersökningsledaren eller åklagaren har meddelat ett beslut med stöd av första stycket, skall det genast anmälas hos rätten. Anmälan skall vara skriftlig och innehålla skälen för beslutet. Rätten skall pröva ärendet snabbt. Anser rätten att beslutet inte bör bestå, skall det upphävas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

6 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 1 och 2 §§ samt 4 kap. 27 § skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas två nya paragrafer, 4 kap. 28 a och 28 b §§, samt närmast före 4 kap. 28 a § och 28 b § nya rubriker av följande lydelse och närmast efter 4 kap. 28 § en ny rubrik som skall lyda ”Hemlig rumsavlyssning”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §¹

Rättslig hjälp enligt denna lag omfattar följande åtgärder:

1. förhör i samband med förundersökning i brottmål,
2. bevisupptagning vid domstol,
3. telefonförhör,
4. förhör genom videokonferens,
5. kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken,
6. hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
7. tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
8. tillstånd till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
9. hemlig kameraövervakning,

10. överförande av frihetsberövade för förhör m.m., och

11. rättsmedicinsk undersökning av en avliden person.

10. *hemlig rumsavlyssning,*

11. överförande av frihetsberövade för förhör m.m., och

12. rättsmedicinsk undersökning av en avliden person.

Lagen hindrar inte att hjälp lämnas med annan åtgärd än sådan som anges i första stycket om det kan ske utan tvångsmedel eller annan tvångsåtgärd.

I fråga om överlämnande, utlämning och delgivning finns särskilda bestämmelser. Det finns också särskilda bestämmelser om rättslig hjälp i brottmål åt vissa internationella organ.

2 kap.

1 §²

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1-6, 9 och 11 skall lämnas under de förutsättningar som gäller för en motsvarande åtgärd under en svensk

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1-6, 9, 10 och 12 skall lämnas under de förutsättningar som gäller för en motsvarande åtgärd under en svensk

¹ Senaste lydelse 2005:491.

² Senaste lydelse 2005:491.

förundersökning eller rättegång enligt rättegångsbalken eller annan lag eller författning och enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 7, 8 och 10 lämnas enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

I 5 kap. 2 § finns bestämmelser om att den rättsliga hjälpen får förenas med villkor i vissa fall.

förundersökning eller rättegång enligt rättegångsbalken eller annan lag eller författning och enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 7, 8 och 11 lämnas enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

2 §³

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1-4, 7 och 10 får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 5, 6, 8, 9 och 11 får endast lämnas om den gärning som ansökan avser motsvarar ett brott enligt svensk lag (dubbel straffbarhet), om inte annat följer av 4 kap. 20 § beträffande husrannsakan och beslag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1-4, 7 och 11 får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 5, 6, 8-10 och 12 får endast lämnas om den gärning som ansökan avser motsvarar ett brott enligt svensk lag (dubbel straffbarhet), om inte annat följer av 4 kap. 20 § beträffande husrannsakan och beslag.

4 kap.

27 §

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättsens tillstånd.

Upptagningar behöver inte granskas enligt 7 § första stycket lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning.

Upptagningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning har skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 7 § andra stycket lagen om hemlig kameraövervakning.

³ Senaste lydelse 2005:491.

*Hemlig rumsavlyssning av
någon i Sverige*

28 a §

En ansökan om hemlig rumsavlyssning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 13 § första stycket lagen (2006:00) om hemlig rumsavlyssning.

Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 13 § lagen om hemlig rumsavlyssning.

*Hemlig rumsavlyssning av
någon i utlandet*

28 b §

Om hemlig rumsavlyssning skall äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta rumsavlyssningen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.

Regeringens proposition 2005/06:177

7 Förslag till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Tillstånd till hemlig teleavlyssning enligt 27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken, hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt 1 § lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning får meddelas, om det med hänsyn till omständigheterna finns anledning att anta att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar

1. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
2. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

3. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,

4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befattning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6 eller 8 § eller 10 § tredje stycket brottsbalken,

5. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om terroristbrott eller grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., eller

6. mord, dråp, grov misshandel, människorov eller olaga frihetsberövande enligt 3 kap. 1, 2 eller 6 § eller 4 kap. 1 § eller 2 § första stycket brottsbalken i avsikt att påverka offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

2 § Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning enligt 1 § får endast avse

1. en teleadress som under den tid tillståndet avser innehas eller har innehafts av den som avses i 1 § eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av honom eller henne, eller

2. en teleadress som det finns synnerlig anledning att anta att den som avses i 1 § under den tid tillståndet avser har ringt till eller på annat sätt kontaktat eller kommer att ringa till eller på annat sätt kontakta.

Avlyssning eller övervakning får inte avse telemeddelanden som endast befordras eller har befordrats inom ett telenät som med hänsyn till sin begränsade omfattning och omständigheterna i övrigt får anses vara av mindre betydelse från allmän kommunikationssynpunkt.

3 § Hemlig kameraövervakning enligt 1 § får endast avse

1. en plats där någon person som avses i 1 § kan antas komma att uppehålla sig, eller

2. en plats där den brottsliga verksamheten som avses i 1 § kan antas komma att utövas eller en nära omgivning till denna plats.

4 § Under de förutsättningar som anges i 1 § får tillstånd meddelas att undersöka, öppna och granska brev, telegram, paket eller andra försändelser som finns hos ett befordringsföretag.

I det tillstånd som avses i första stycket kan rätten förordna att en försändelse som avses i tillståndet och som ankommer till ett befordringsföretag skall hållas kvar till dess att den närmare har undersökts, öppnats eller granskats. Förordnandet skall innehålla en underrättelse om att meddelande om åtgärden inte får lämnas till avsändaren, mottagaren eller någon annan, utan tillstånd av den som har begärt åtgärden.

5 § Tillstånd enligt denna lag får meddelas endast om

1. åtgärden är av synnerlig vikt för att förhindra sådan brottslig verksamhet som avses i 1 §, och

2. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den som avses i 1 § eller för något annat motstående intresse.

6 § Frågan om tillstånd till tvångsmedel enligt 1–5 §§ prövas av rätten i den ort där ledningen för den polismyndighet som handlägger ärendet finns. Frågan tas upp på ansökan av åklagaren.

Vid tillståndsprövningen skall vad som föreskrivs om offentliga ombud i 27 kap. 26–30 §§ rättegångsbalken tillämpas.

7 § Den tid under vilken ett beslut om tillstånd gäller får inte bestämmas längre än nödvändigt och får, i fråga om tid efter beslutet, inte överstiga en månad från dagen för beslutet.

8 § I ett beslut om tillstånd till tvångsmedel skall det anges

1. vilket eller vilka tvångsmedel som får användas,

2. vilken eller vilka av punkterna i 1 § 1–6 som ligger till grund för tillståndet, och

3. under vilken tid tillståndet gäller.

I ett beslut om tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning skall det, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, anges

1. vilken teledress tillståndet avser, och

2. om åtgärden får verkställas utanför allmänt tillgängliga telenät.

I ett beslut om tillstånd till hemlig kameraövervakning skall, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, den plats anges som tillståndet avser.

9 § Vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning får de tekniska hjälpmedel som behövs för avlyssningen eller övervakningen användas.

10 § Om det inte längre finns skäl för ett tillstånd till tvångsmedelsanvändning enligt denna lag, skall åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet om tillstånd. Polisen skall omedelbart underrätta åklagaren om omständigheter som har betydelse för om beslutet skall hävas.

11 § Hemlig teleavlyssning får inte ske av telefonsamtal eller andra telemeddelanden mellan den som är misstänkt för något brott och hans eller hennes försvarare. Om det framkommer under avlyssningen att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, skall avlyssningen avbrytas.

Upptagningar och uppteckningar från en hemlig teleavlyssning skall, i den mån de omfattas av förbudet, omedelbart förstöras.

12 § Om det vid tvångsmedelsanvändning enligt denna lag har kommit fram uppgifter om annan förestående brottslig verksamhet än den som omfattas av tillstånd enligt 1 §, får uppgifterna användas för att förhindra brott.

Om det har kommit fram uppgifter om brott, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om brott som anges i 1 § eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff.

13 § En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning skall granskas snarast möjligt. Detsamma gäller en upptagning som har gjorts vid hemlig kameraövervakning. Granskningen får utföras endast av rätten, en åklagare, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen eller en polismyndighet. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet.

Upptagningar och uppteckningar skall, i de delar de är av betydelse för att förhindra förestående brott, bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. I de delar upptagningarna och uppteckningarna innehåller sådana uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott skall de bevaras till dess att förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet har avgjorts slutligt. De skall därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar som rör förestående brott eller uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

14 § En försändelse som omfattas av tillstånd enligt 4 § får undersökas, öppnas eller granskas av rätten, en åklagare, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen eller en polismyndighet. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet. Försändelsen skall undersökas snarast möjligt. När undersökningen har slutförts, skall en försändelse som finns hos ett

befordringsföretag sändas till den till vilken försändelsen är ställd, om försändelsen inte tas i beslag.

15 § Rättens beslut i frågor om tvångsmedelsanvändning enligt denna lag får verkställas omedelbart.

På förfarandet enligt denna lag tillämpas reglerna i rättegångsbalken om handläggning vid domstol av frågor om tvångsmedel i brottmål och om överklagande av beslut i sådana frågor, om inte annat sägs i denna lag. Handläggningen skall ske skyndsamt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2006.
2. Tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning för tid före rättens beslut får inte avse tid före ikraftträdandet.

Regeringens proposition 2006/07:133

8 Förslag till lag om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (nämnden) skall utöva tillsyn över brottsbekämpande myndigheters användning av hemliga tvångsmedel och kvalificerade skyddsidentiteter och därmed sammanhängande verksamhet.

Nämnden skall även utöva tillsyn över Säkerhetspolisens behandling av uppgifter enligt polisdatalagen (1998:622), särskilt med avseende på 5 § den lagen.

Tillsynen skall särskilt syfta till att säkerställa att verksamhet enligt första och andra styckena bedrivs i enlighet med lag eller annan författning.

2 § Nämnden skall utöva sin tillsyn genom inspektioner och andra undersökningar.

Nämnden får uttala sig om konstaterade förhållanden och sin uppfattning om behov av förändringar i verksamheten och skall verka för att brister i lag eller annan författning avhjälpas.

3 § Nämnden är skyldig att på begäran av en enskild kontrollera om han eller hon har utsatts för sådana tvångsmedel eller varit föremål för sådan personuppgiftsbehandling som avses i 1 § och om användningen av tvångsmedel och därmed sammanhängande verksamhet eller behandlingen av personuppgifter har skett i enlighet med lag eller annan författning. Nämnden skall underrätta den enskilde om att kontrollen har utförts.

4 § Nämnden har rätt att av förvaltningsmyndigheter som omfattas av tillsynen få de uppgifter och det biträde som nämnden begär. Även domstolar samt de förvaltningsmyndigheter som inte omfattas av tillsynen är skyldiga att lämna nämnden de uppgifter som den begär.

5 § Nämnden skall ha högst tio ledamöter.

Ledamöterna skall utses av regeringen för en bestämd tid, högst fyra år. De skall med hänsyn till omdömesförmåga, självständighet, laglydnad och övriga omständigheter vara lämpliga för uppdraget. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare eller ha annan motsvarande juridisk erfarenhet. Övriga ledamöter skall utses bland sådana personer som har föreslagits av partigrupperna i riksdagen.

6 § Nämndens avgöranden får inte överklagas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Sådan kontroll som avses i 3 § skall på begäran av en enskild omfatta även förhållanden före ikraftträdandet.

9 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att det i rättegångsbalken skall införas tre nya paragrafer, 27 kap. 31–33 §§, samt närmast före 27 kap. 31 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

Underrättelse till enskild

31 §

Den som är eller har varit misstänkt för brott skall, om inte annat följer av 33 §, underrättas om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning som han eller hon har utsatts för. Om avlyssningen eller övervakningen har avsett en teleadress som innehas av någon annan än den misstänkte skall, om inte annat följer av 33 §, även innehavaren underrättas.

En underrättelse skall lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan enligt 23 kap. 18 § eller på annat sätt har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

32 §

En underrättelse enligt 31 § skall innehålla uppgift om vilket tvångsmedel som har använts, vilken teleadress avlyssningen eller övervakningen har avsett och när den har skett. Den som är eller har varit misstänkt för brott skall få uppgift om vilken brottsmisstanke som har legat till grund för avlyssningen eller övervakningen

eller som avlyssningen eller övervakningen har föranlett. Den som inte är eller har varit misstänkt för brott skall få uppgift om detta.

33 §

Om det gäller sekretess enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 5 kap. 1 § eller 9 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) för uppgifter som avses i 32 §, skall en underrättelse enligt 31 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlåtas.

En underrättelse enligt 31 § skall inte lämnas, om förundersökningen angår

1. brott som avses i 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

2. brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 eller 13 § brottsbalken,

4. brott som avses i 3 eller 4 kap. brottsbalken, om brottet är av det slag som anges i 18 kap. 2 § eller 19 kap. 11 § samma balk,

5. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., eller

6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–5 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Underrättelse enligt 31 § behöver dock inte lämnas beträffande hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning som har avslutats före ikraftträdandet.

10 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning

Härigenom föreskrivs att det i lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning skall införas en ny paragraf, 8 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

8 §

Den som är eller har varit misstänkt för brott skall underrättas om hemlig kameraövervakning som han eller hon har utsatts för. Om övervakningen har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte, skall även innehavaren underrättas. I fråga om sådan underrättelse, tidpunkten för underrättelsen och undantag från underrättelseskyldigheten tillämpas 27 kap. 31 § andra och tredje styckena, 32 och 33 §§ rättegångsbalken. Underrättelsen skall även innehålla uppgift om platsen för åtgärden.

Vad som sägs i första stycket om underrättelse till innehavare av den övervakade platsen gäller inte om allmänheten har tillträde till platsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Underrättelse behöver dock inte lämnas beträffande hemlig kameraövervakning som har avslutats före ikraftträdandet.

11 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning skall införas en ny paragraf, 15 §, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2005/06:178

Föreslagen lydelse

15 §

Den som är eller har varit misstänkt för brott skall underrättas om hemlig rumsavlyssning som han eller hon har utsatts för. Om avlyssningen har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte, skall även innehavaren underrättas. I fråga om sådan underrättelse, tidpunkten för underrättelsen och undantag från underrättelseskyldigheten tillämpas 27 kap. 31 § andra och tredje styckena, 32 och 33 §§ rättegångsbalken. Underrättelsen skall även innehålla uppgift om platsen för åtgärden.

Vad som sägs i första stycket om underrättelse till innehavare av den avlyssnade platsen gäller inte om allmänheten har tillträde till platsen.

12 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)¹

dels att rubriken till 11 kap. skall lyda "Särskilda bestämmelser om sekretess hos regeringen, riksdagen samt Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden",

dels att det i lagen skall införas en ny paragraf, 11 kap. 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §

Hos Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i dess tillsyn enligt lagen (2007:000) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet gäller sekretess endast enligt andra-fjärde styckena.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, från en myndighet får en uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos nämnden.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, får en uppgift från en enskild, gäller

1. sekretess enligt 2 kap. i den mån det kan antas att riket lider betydande men om uppgiften röjs,

2. sekretess enligt 5 kap. i den mån det kan antas att verksamhet för att förebygga eller beivra brott allvarligt motverkas om uppgiften röjs,

3. sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden i den mån uppgiften skulle ha varit sekretessbelagd hos den myndighet som ärendet får anses avse.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, får en uppgift från en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, gäller sekretess i den mån uppgiften skulle ha varit sekretessbelagd

¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

*hos den myndighet som ärendet
får anses avse.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

13 Förslag till lag om ändring i säkerhetsskyddslagen (1996:627)

Härigenom föreskrivs att 23 § säkerhetsskyddslagen (1996:627) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

23 §¹

Om det finns synnerliga skäl, får utlämnandet omfatta även andra uppgifter än sådana som avses i 21 och 22 §§.

Registernämnden beslutar i varje enskilt fall om utlämnande av uppgifter enligt denna paragraf.

Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden beslutar i varje enskilt fall om utlämnande av uppgifter enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

¹ Senaste lydelse 2006:347.

14 Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 25, 25 a, 26 och 28 §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

4 kap.

25 §¹

En ansökan om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan skall det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd till åtgärden.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken. Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken skall bestämmelserna i 27 kap. 31 § andra stycket och 33 § andra och tredje styckena samma balk inte tillämpas. Underrättelse skall lämnas så snart det kan ske efter det att åtgärden enligt första stycket har avslutats. Underrättelsen skall, utöver vad som följer av 27 kap. 33 § första stycket rättegångsbalken, skjutas upp om sekretess gäller enligt 5 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100). Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att åtgärden avslutades, får underrättelsen underlåtas. Underrättelse skall inte lämnas om utredningen gäller brott som motsvarar brott som anges i 27 kap. 33 § tredje stycket rättegångsbalken.

¹ Senaste lydelse 2005:491.

25 a §²

Rättens beslut enligt 25 § att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning får verkställas genom omedelbar överföring av teledokument eller uppgifter om teledokument till den ansökande staten, om det kan ske under tryggsande former. Verkställighet genom omedelbar överföring får endast ske i förhållande till en stat som är medlem i Europeiska unionen eller till Island eller Norge. Åklagaren prövar om förutsättningar för omedelbar överföring finns. Om omedelbar överföring av teledokument sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige.

Rättens beslut enligt 25 § att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning får verkställas genom omedelbar överföring av teledokument eller uppgifter om teledokument till den ansökande staten, om det kan ske under tryggsande former. Verkställighet genom omedelbar överföring får endast ske i förhållande till en stat som är medlem i Europeiska unionen eller till Island eller Norge. Åklagaren prövar om förutsättningar för omedelbar överföring finns. Om omedelbar överföring av teledokument sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige *och bestämmelserna i 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken skall inte tillämpas.*

26 §³

Åklagare får ansöka hos en utländsk myndighet om rättslig hjälp eller tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i en annan stat eller i Sverige.

Om den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare pröva frågan om att tillåta den hemliga teleavlyssningen eller hemliga teleövervakningen som ansökan enligt första stycket avser.

Av ansökan enligt första stycket skall det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden skall kunna genomföras. Om den andra staten kräver ett tillstånd enligt andra stycket, skall ansökan innehålla en bekräftelse på att ett sådant tillstånd har meddelats. Befinner sig den person som åtgärden avser inte i den stat där rättslig hjälp eller tekniskt bistånd söks, skall det av ansökan framgå att ett sådant tillstånd som avses i 26 c § har lämnats av den stat där personen finns.

Om tillstånd lämnas enligt andra stycket, skall bestämmelserna om underrättelse till enskild i 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken tillämpas endast när upptagning eller uppteckning av avlyssningen eller övervakningen sker i Sverige.

² Senaste lydelse 2005:491.

³ Senaste lydelse 2005:491.

28 §

Om hemlig kameraövervakning skall äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får tingsrätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta kameraövervakningen.

*Underrättelse enligt 8 § lagen
(1995:1506) om hemlig kamera-
övervakning skall inte lämnas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

15 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:000) om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs att 4 kap. 27, 28 a och 28 b §§ lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål i stället för deras lydelse enligt lagen (2007:000) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2005/06:178 Föreslagen lydelse

4 kap.

27 §

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

Upptagningar behöver inte granskas enligt 7 § första stycket lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning.

Upptagningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning har skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 7 § andra stycket lagen om hemlig kameraövervakning.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 8 § lagen om hemlig kameraövervakning skall bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

28 a §

En ansökan om hemlig rumsavlyssning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren skall genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 13 § första stycket lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning.

Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 13 § lagen om hemlig rumsavlyssning.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 15 § lagen om hemlig rumsavlyssning skall bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

28 b §

Om hemlig rumsavlyssning skall äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta rumsavlyssningen.

Underrättelse enligt 15 § lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning skall inte lämnas.

16 Förslag till lag om ändring i lagen (2007:000) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2007:000) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott skall införas tre nya paragrafer, 16–18 §§, av följande lydelse.

Lydelse enligt prop. 2005/06:177

Föreslagen lydelse

16 §

Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 skall underrättas om åtgärden. Om åtgärden har avsett en teleadress eller en plats som innehas av någon annan, skall även denne underrättas. Vid hemlig kameraövervakning behöver dock innehavaren av en sådan plats till vilken allmänheten har tillträde inte underrättas.

Underrättelsen skall lämnas så snart det kan ske efter det att det ärende i vilket åtgärden vidtogs avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

17 §

En underrättelse enligt 16 § skall innehålla uppgift om vilket tvångsmedel som har använts och uppgift om tiden för åtgärden. Vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning skall underrättelsen även innehålla uppgift om vilken teleadress som åtgärden har avsett. Vid hemlig kameraövervakning skall underrättelsen även innehålla uppgift om platsen för åtgärden. Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 skall få uppgift om vilken misstanke som har legat till grund för åtgärden. Den som inte är eller har varit misstänkt skall få uppgift om detta.

18 §

Om det gäller sekretess enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 5 kap. 1 § eller 9 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) för uppgifter som avses i 17 §, skall en underrättelse enligt 16 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att det ärende i vilket åtgärden vidtogs avslutades, får underrättelsen underlåtas.

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1. Förslag till lag om hemlig rumsavlyssning

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Med hemlig rumsavlyssning avses i denna lag avlyssning eller upptagning som

1. sker i hemlighet och med tekniskt hjälpmedel som är avsett att återge ljud, och

2. avser tal i enrum, samtal mellan andra eller förhandlingar vid sammanträde eller annan sammankomst, som allmänheten inte har tillträde till.

2 § Hemlig rumsavlyssning får användas vid förundersökning om

1. brott för vilket det inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i fyra år,

2. andra brott om det med hänsyn till omständigheterna kan antas att brottets straffvärde överstiger fängelse i fyra år och det är fråga om

a) människohandel enligt 4 kap. 1 a § brottsbalken,

b) våldtäkt enligt 6 kap. 1 § första eller andra stycket brottsbalken,

c) grovt sexuellt tvång enligt 6 kap. 2 § tredje stycket brottsbalken,

d) våldtäkt mot barn enligt 6 kap. 4 § första eller andra stycket brottsbalken,

e) grovt sexuellt övergrepp mot barn enligt 6 kap. 6 § andra stycket brottsbalken,

f) grovt utnyttjande av barn för sexuell posering enligt 6 kap. 8 § tredje stycket brottsbalken,

g) grovt koppleri enligt 6 kap. 12 § tredje stycket brottsbalken,

h) grov utpressning enligt 9 kap. 4 § andra stycket brottsbalken,

i) grovt barnpornografibrott enligt 16 kap. 10 a § fjärde stycket brottsbalken,

j) grovt övergrepp i rättssak enligt 17 kap. 10 § andra stycket brottsbalken,

k) grovt narkotikabrott enligt 3 § narkotikastrafflagen (1968:64), eller

l) grov narkotikasmuggling enligt 6 § tredje stycket lagen (2000:1225) om straff för smuggling,

3. försök, förberedelse eller stämpling till ett sådant brott som avses i 1 eller 2, om sådan gärning är belagd med straff och det med hänsyn till omständigheterna kan antas att gärningens straffvärde överstiger fängelse i fyra år.

3 § Hemlig rumsavlyssning får användas endast om

1. någon är skäligen misstänkt för ett sådant brott som avses i 2 §,

2. åtgärden är av synnerlig vikt för utredningen, och

3. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som den innebär för den misstänkte eller för något annat motstående intresse.

4 § Hemlig rumsavlyssning får endast avse en plats där det finns särskild anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig. Avser åtgärden någon annan stadigvarande bostad än den misstänktes bostad, får hemlig rumsavlyssning användas endast om det finns synnerlig anledning att anta att den misstänkte kommer att uppehålla sig där.

Hemlig rumsavlyssning får inte avse

1. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet för vilken tystnadsplikt gäller enligt 3 kap. 3 § tryckfrihetsförordningen eller 2 kap. 3 § yttrandefrihetsgrundlagen,

2. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas för verksamhet som bedrivs av advokater, läkare, tandläkare, barnmorskor, sjuksköterskor, psykologer, psykoterapeuter eller familjerådgivare enligt socialtjänstlagen (2001:453), eller

3. en sådan plats som stadigvarande används eller är särskilt avsedd att användas av präster inom trossamfund eller av dem, som har motsvarande ställning inom ett sådant samfund, för bikt eller enskild själavård.

5 § Hemlig rumsavlyssning får inte avse samtal eller annat tal där någon som yttrar sig, på grund av bestämmelserna i 36 kap. 5 § andra–sjätte styckena rättegångsbalken, inte skulle ha kunnat höras som vittne om det som har sagts eller på annat sätt framkommit. Om det under rumsavlyssningen framgår att det är fråga om ett sådant samtal eller sådant tal, ska avlyssningen omedelbart avbrytas.

En upptagning eller uppteckning som innehåller samtal eller tal som inte får omfattas av hemlig rumsavlyssning ska i dessa delar omedelbart förstöras.

6 § Vid hemlig rumsavlyssning får den verkställande myndigheten, efter särskilt tillstånd, i hemlighet bereda sig tillträde till och installera tekniska hjälpmedel på en plats som annars skyddas mot intrång. Ett sådant tillstånd får endast avse den plats som ska avlyssnas.

7 § Frågor om hemlig rumsavlyssning prövas av rätten efter ansökan av åklagare. Vid handläggningen gäller vad som föreskrivs i 27 kap. 26 och 27 §§, 28 § första och tredje styckena samt 29 och 30 §§ rättegångsbalken.

8 § Ett beslut att tillåta hemlig rumsavlyssning ska innehålla uppgifter om vem som är skäligen misstänkt för brottet samt den plats tillståndet gäller. Om tillståndet är förenat med ett särskilt tillstånd enligt 6 § att få tillträde till platsen för att installera tekniska hjälpmedel, ska det anges särskilt i beslutet.

I beslutet ska det också anges under vilken tid tillståndet gäller. Tiden får inte bestämmas längre än nödvändigt och får inte överstiga en månad från dagen för beslutet. Rätten ska också i övrigt föreskriva villkor för att tillgodose intresset av att enskildas personliga integritet inte i onödan kränks.

9 § Vid verkställande av beslut om hemlig rumsavlyssning får olägenhet eller skada inte förorsakas utöver vad som är absolut nödvändigt.

10 § Om det inte längre finns skäl för ett beslut om hemlig rumsavlyssning, ska åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet.

11 § Om ett tekniskt hjälpmedel har installerats med stöd av ett tillstånd enligt 6 §, ska hjälpmedlet återtas eller göras obrukbart så snart som möjligt efter det att tiden för tillståndet har gått ut eller tillståndet hävts.

12 § Om det vid hemlig rumsavlyssning har kommit fram uppgifter om ett annat brott än det som har legat till grund för beslutet om hemlig rumsavlyssning, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om ett sådant brott som avses i 2 §.

Om det har kommit fram uppgifter om ett förestående brott, får uppgifterna användas för att förhindra brottet.

13 § En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig rumsavlyssning ska granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 27 kap. 12 § första stycket rättegångsbalken.

Upptagningar och uppteckningar ska, i de delar de är av betydelse för utredning av brott som avses i 2 §, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott ska de bevaras så länge det behövs för detta ändamål. De ska därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar som rör brott som avses i 2 § eller förestående brott i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

14 § Rättens beslut i frågor om hemlig rumsavlyssning får verkställas omedelbart.

I fråga om överklagande av rättens beslut enligt denna lag tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om överklagande av rättens beslut i brottmål i fråga om en åtgärd som avses i 25–28 kap. samma balk.

15 § Den som är eller har varit misstänkt för brott ska underrättas om hemlig rumsavlyssning som han eller hon har utsatts för. Om avlyssningen har avsett en plats som innehas av någon annan än den misstänkte, ska även innehavaren underrättas. I fråga om sådan underrättelse, tidpunkten för underrättelsen och undantag från underrättelseskyldigheten tillämpas 27 kap. 31 § andra och tredje styckena, 32 och 33 §§ rättegångsbalken. Underrättelsen ska även innehålla uppgift om platsen för åtgärden.

Vad som sägs i första stycket om underrättelse till innehavare av den avlyssnade platsen gäller inte om allmänheten har tillträde till platsen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008 och gäller till och med den 31 december 2010.

2. Förslag till lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Tillstånd till hemlig teleavlyssning enligt 27 kap. 18 § första stycket rättegångsbalken, hemlig teleövervakning enligt 27 kap. 19 § första stycket rättegångsbalken eller hemlig kameraövervakning enligt 1 § lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning får meddelas, om det med hänsyn till omständigheterna finns särskild anledning att anta att en person kommer att utöva brottslig verksamhet som innefattar

1. sabotage eller grovt sabotage enligt 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
2. mordbrand, grov mordbrand, allmänfarlig ödeläggelse, kapning, sjö- eller luftfartssabotage eller flygplatssabotage enligt 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,
3. uppror, väpnat hot mot laglig ordning eller brott mot medborgerlig frihet enligt 18 kap. 1, 3 eller 5 § brottsbalken,
4. högförräderi, krigsanstiftan, spioneri, grovt spioneri, grov obehörig befatning med hemlig uppgift eller grov olovlig underrättelseverksamhet enligt 19 kap. 1, 2, 5, 6 eller 8 § eller 10 § tredje stycket brottsbalken,
5. terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om terroristbrott eller grovt brott enligt 3 § andra stycket lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., eller
6. mord, dråp, grov misshandel, människorov eller olaga frihetsberövande enligt 3 kap. 1, 2 eller 6 § eller 4 kap. 1 § eller 2 § första stycket brottsbalken i avsikt att påverka offentliga organ eller den som yrkesmässigt bedriver nyhetsförmedling eller annan journalistik att vidta eller avstå från att vidta en åtgärd eller att hämnas en åtgärd.

2 § Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning enligt 1 § får endast avse

1. en teleadress som under den tid tillståndet avser innehas eller har innehafts av den som avses i 1 § eller annars kan antas ha använts eller komma att användas av honom eller henne, eller
2. en teleadress som det finns synnerlig anledning att anta att den som avses i 1 § under den tid tillståndet avser har ringt till eller på annat sätt kontaktat eller kommer att ringa till eller på annat sätt kontakta.

Avlyssning eller övervakning får inte avse teledokument som endast befordras eller har befordrats inom ett telenät som med hänsyn till sin begränsade omfattning och omständigheterna i övrigt får anses vara av mindre betydelse från allmän kommunikationssynpunkt.

3 § Hemlig kameraövervakning enligt 1 § får endast avse

1. en plats där någon person som avses i 1 § kan antas komma att uppehålla sig, eller
2. en plats där den brottsliga verksamheten som avses i 1 § kan antas komma att utövas eller en nära omgivning till denna plats.

4 § Under de förutsättningar som anges i 1 § får tillstånd meddelas att undersöka, öppna och granska brev, telegram, paket eller andra försändelser som finns hos ett befordringsföretag.

I det tillstånd som avses i första stycket kan rätten förordna att en försändelse som avses i tillståndet och som ankommer till ett befordringsföretag ska hållas kvar till dess att den närmare har undersökts, öppnats eller granskats. Förordnandet ska innehålla en underrättelse om att meddelande om åtgärden inte får lämnas till avsändaren, mottagaren eller någon annan, utan tillstånd av den som har begärt åtgärden.

5 § Tillstånd enligt denna lag får meddelas endast om

1. åtgärden är av synnerlig vikt för att förhindra sådan brottslig verksamhet som avses i 1 §, och
2. skälen för åtgärden uppväger det intrång eller men i övrigt som åtgärden innebär för den som avses i 1 § eller för något annat motstående intresse.

6 § Frågan om tillstånd till tvångsmedel enligt 1–5 §§ prövas av rätten i den ort där ledningen för den polismyndighet som handlägger ärendet finns. Frågan tas upp på ansökan av åklagaren.

Vid tillståndsprövningen ska vad som föreskrivs om offentliga ombud i 27 kap. 26–30 §§ rättegångsbalken tillämpas.

7 § Den tid under vilken ett beslut om tillstånd gäller får inte bestämmas längre än nödvändigt och får, i fråga om tid efter beslutet, inte överstiga en månad från dagen för beslutet.

8 § I ett beslut om tillstånd till tvångsmedel ska det anges

1. vilket eller vilka tvångsmedel som får användas,
2. vilken eller vilka av punkterna i 1 § 1–6 som ligger till grund för tillståndet, och
3. under vilken tid tillståndet gäller.

I ett beslut om tillstånd till hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning ska det, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, anges

1. vilken teleadress tillståndet avser, och
2. om åtgärden får verkställas utanför allmänt tillgängliga telenät.

I ett beslut om tillstånd till hemlig kameraövervakning ska, förutom de uppgifter som framgår av första stycket, den plats anges som tillståndet avser.

9 § Vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning får de tekniska hjälpmedel som behövs för avlyssningen eller övervakningen användas.

10 § Om det inte längre finns skäl för ett tillstånd till tvångsmedelsanvändning enligt denna lag, ska åklagaren eller rätten omedelbart häva beslutet om tillstånd. Polisen ska omedelbart underrätta åklagaren om omständigheter som har betydelse för om beslutet ska hävas.

11 § Hemlig teleavlyssning får inte ske av telefonsamtal eller andra telemeddelanden mellan den som är misstänkt för något brott och hans eller hennes försvarare. Om det framkommer under avlyssningen att det är fråga om ett sådant samtal eller meddelande, ska avlyssningen avbrytas.

Upptagningar och uppteckningar från en hemlig teleavlyssning ska, i den mån de omfattas av förbudet, omedelbart förstöras.

12 § Om det vid tvångsmedelsanvändning enligt denna lag har kommit fram uppgifter om annan förestående brottslig verksamhet än den som omfattas av tillstånd enligt 1 §, får uppgifterna användas för att förhindra brott.

Om det har kommit fram uppgifter om brott, får uppgifterna användas för att utreda brottet endast om det är fråga om brott som anges i 1 § eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott, om en sådan gärning är belagd med straff.

13 § En upptagning eller uppteckning som har gjorts vid hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning ska granskas snarast möjligt. Detsamma gäller en upptagning som har gjorts vid hemlig kameraövervakning. Granskningen får utföras endast av rätten, en åklagare, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen eller en polismyndighet. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet.

Upptagningar och uppteckningar ska, i de delar de är av betydelse för att förhindra förestående brott, bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. I de delar upptagningarna och uppteckningarna innehåller sådana uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott ska de bevaras till dess att förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal har väckts, målet har avgjorts slutligt. De ska därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar som rör förestående brott eller uppgifter om brott som enligt 12 § får användas för att utreda brott i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

14 § En försändelse som omfattas av tillstånd enligt 4 § får undersökas, öppnas eller granskas av rätten, en åklagare, Rikspolisstyrelsen, Säkerhetspolisen eller en polismyndighet. Efter anvisning av rätten, en åklagare eller någon av de nämnda myndigheterna får granskningen utföras även av en sakkunnig eller någon annan som har anlitats i ärendet. Försändelsen ska undersökas snarast möjligt. När undersökningen har slutförts, ska en försändelse som finns hos ett befodringsföretag sändas till den till vilken försändelsen är ställd, om försändelsen inte tas i beslag.

15 § Rättens beslut i frågor om tvångsmedelsanvändning enligt denna lag får verkställas omedelbart.

På förfarandet enligt denna lag tillämpas reglerna i rättegångsbalken om handläggning vid domstol av frågor om tvångsmedel i brottmål och om överklagande av beslut i sådana frågor, om inte annat sägs i denna lag. Handläggningen ska ske skyndsamt.

16 § Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 ska underrättas om åtgärden. Om åtgärden har avsett en teleadress eller en plats som innehas av någon annan, ska även denne underrättas. Vid hemlig kameraövervakning behöver dock innehavaren av en sådan plats till vilken allmänheten har tillträde inte underrättas.

Underrättelsen ska lämnas så snart det kan ske efter det att det ärende i vilket åtgärden vidtogs avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

17 § En underrättelse enligt 16 § ska innehålla uppgift om vilket tvångsmedel som har använts och uppgift om tiden för åtgärden. Vid hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning ska underrättelsen även innehålla uppgift om vilken teleadress som åtgärden har avsett. Vid hemlig kameraövervakning ska underrättelsen även innehålla uppgift om platsen för åtgärden. Den som har varit utsatt för en åtgärd enligt 1 § 6 ska få uppgift om vilken misstanke som har legat till grund för åtgärden. Den som inte är eller har varit misstänkt ska få uppgift om detta.

18 § Om det gäller sekretess enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 5 kap. 1 § eller 9 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) för uppgifter som avses i 17 §, ska en underrättelse enligt 16 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att det ärende i vilket åtgärden vidtogs avslutades, får underrättelsen underlåtas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008 och gäller till och med den 31 december 2010.

2. Tillstånd till hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning för tid före rättsens beslut får inte avse tid före ikraftträdandet.

3. Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om rättegångsbalken

dels att 27 kap. 24 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 27 kap. 31–33 §§, samt närmast före 27 kap. 31 § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 kap.

24 §

En upptagning eller uppteckning som gjorts vid hemlig teleavlyssning *skall* granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar *skall*, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott *skall* de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De *skall* därefter förstöras.

Trots vad som sägs i andra stycket får brottsutredande myndigheter behandla uppgifter från upptagningar och uppteckningar i enlighet med vad som är särskilt föreskrivet i lag.

En upptagning eller uppteckning som *har* gjorts vid hemlig teleavlyssning *eller hemlig teleövervakning ska* granskas snarast möjligt. I fråga om sådan granskning tillämpas 12 § första stycket.

Upptagningar och uppteckningar *ska*, i de delar de är av betydelse från brottsutredningssynpunkt, bevaras till dess förundersökningen har lagts ned eller avslutats eller, om åtal väckts, målet har avgjorts slutligt. I de delar upptagningarna och uppteckningarna är av betydelse för att förhindra förestående brott *ska* de bevaras så länge det behövs för att förhindra brott. De *ska* därefter förstöras.

Underrättelse till enskild

31 §

Den som är eller har varit misstänkt för brott ska, om inte annat följer av 33 §, underrättas om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning som han eller hon har utsatts för. Om avlyssningen eller övervakningen har avsett en teleadress som innehas av någon annan än den misstänkte ska, om inte annat följer av 33 §, även innehavaren underrättas.

En underrättelse ska lämnas så snart det kan ske utan men för utredningen, dock senast en månad efter det att förundersökningen avslutades.

En underrättelse behöver inte lämnas till den som redan enligt 23 kap. 18 § eller på annat sätt har fått del av eller tillgång till uppgifterna. En underrättelse behöver inte heller lämnas, om den med hänsyn till omständigheterna uppenbart är utan betydelse.

32 §

En underrättelse enligt 31 § ska innehålla uppgift om vilket tvångsmedel som har använts, vilken teleadress avlyssningen eller övervakningen har avsett och när den har skett. Den som är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om vilken brottsmisstanke som har legat till grund för avlyssningen eller övervakningen eller som avlyssningen eller övervakningen har föranlett. Den som inte är eller har varit misstänkt för brott ska få uppgift om detta.

33 §

Om det gäller sekretess enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 5 kap. 1 § eller 9 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) för uppgifter som avses i 32 §, ska en underrättelse enligt 31 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlätas.

En underrättelse enligt 31 § ska inte lämnas, om förundersökningen angår

1. brott som avses i 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,

2. brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,

3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 eller 13 § brottsbalken,

4. brott som avses i 3 eller 4 kap. brottsbalken, om brottet är av det slag som anges i 18 kap. 2 § eller 19 kap. 11 § samma balk,

5. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., eller

6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–5 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008. Underrättelse enligt 31 § behöver dock inte lämnas beträffande hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning som har avslutats före ikraftträdandet.

4. Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs i fråga om sekretesslagen (1980:100)

dels att rubriken till 11 kap. ska lyda "Särskilda bestämmelser om sekretess hos regeringen, riksdagen samt Riksdagens ombudsmän, Justitiekanslern och Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden",

dels att 16 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas en ny paragraf, 11 kap. 6 §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

11 kap.

6 §

Hos Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden i dess tillsyn enligt lagen (2007:000) om tillsyn över viss brottsbekämpande verksamhet gäller sekretess endast enligt andra- fjärde styckena.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, från en myndighet får en uppgift som är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos nämnden.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, får en uppgift från en enskild, gäller

1. sekretess enligt 2 kap. i den mån det kan antas att riket lider betydande men om uppgiften röjs,

2. sekretess enligt 5 kap. i den mån det kan antas att verksamhet för att förebygga eller beivra brott allvarligt motverkas om uppgiften röjs,

3. sekretess till skydd för enskilds personliga förhållanden i den mån uppgiften skulle ha varit sekretessbelagd hos den myndighet som ärendet får anses avse.

Om nämnden i verksamhet, som avses i första stycket, får en uppgift från en utländsk myndighet eller mellanfolklig organisation, gäller sekretess i den mån uppgiften

skulle ha varit sekretessbelagd hos den myndighet som ärendet får anses avse.

Nuvarande lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på befordringsföretag, hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning eller hemlig kameraövervakning på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

Föreslagen lydelse

16 kap.

1 §

Att friheten enligt 1 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen och 1 kap. 2 § yttrandefrihetsgrundlagen att meddela och offentliggöra uppgifter i vissa fall är begränsad framgår av 7 kap. 3 § första stycket 1 och 2, 4 § 1–8 samt 5 § 1 och 3 tryckfrihetsförordningen och av 5 kap. 1 § första stycket samt 3 § första stycket 1 och 2 yttrandefrihetsgrundlagen. De fall av uppsåtligt åsidosättande av tystnadsplikt, i vilka nämnda frihet enligt 7 kap. 3 § första stycket 3 och 5 § 2 tryckfrihetsförordningen samt 5 kap. 1 § första stycket och 3 § första stycket 3 yttrandefrihetsgrundlagen i övrigt är begränsad, är de där tystnadsplikten följer av

3. denna lag enligt

5 kap. 1 §

såvitt avser uppgift om kvarhållande av försändelse på beforderingsföretag, hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning, hemlig kameraövervakning eller *hemlig rumsavlyssning* på grund av beslut av domstol, undersökningsledare eller åklagare

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

5. Förslag till lag om ändring i lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (2000:562) om internationell rättslig hjälp i brottmål

dels att 1 kap. 2 §, 2 kap. 1 och 2 §§ samt 4 kap. 25, 25 a, 26, 27 och 28 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det i lagen ska införas två nya paragrafer, 4 kap. 28 a och 28 b §§, samt närmast före 4 kap. 28 a § och 28 b § nya rubriker av följande lydelse och närmast efter 4 kap. 28 § en ny rubrik som ska lyda ”Hemlig rumsavlyssning”.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

2 §

Rättslig hjälp enligt denna lag omfattar följande åtgärder:

1. förhör i samband med förundersökning i brottmål,
2. bevisupptagning vid domstol,
3. telefonförhör,
4. förhör genom videokonferens,
5. kvarstad, beslag samt husrannsakan och andra åtgärder som avses i 28 kap. rättegångsbalken,
6. hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
7. tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
8. tillstånd till gränsöverskridande hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning,
9. hemlig kameraövervakning,

10. hemlig rumsavlyssning,

10. överförande av frihetsberövade för förhör m.m., och

11. överförande av frihetsberövade för förhör m.m., och

11. rättsmedicinsk undersökning av en avliden person.

12. rättsmedicinsk undersökning av en avliden person.

Lagen hindrar inte att hjälp lämnas med annan åtgärd än sådan som anges i första stycket om det kan ske utan tvångsmedel eller annan tvångsåtgärd.

I fråga om överlämnande, utlämning och delgivning finns särskilda bestämmelser. Det finns också särskilda bestämmelser om rättslig hjälp i brottmål åt vissa internationella organ.

2 kap.

1 §

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–6, 9 och 11 skall lämnas under de förutsättningar som gäller för en motsva-

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–6, 9, 10 och 12 ska lämnas under de förutsättningar som gäller för en motsvarande

rande åtgärd under en svensk förundersökning eller rättegång enligt rättegångsbalken eller annan lag eller författning och enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 7, 8 och 10 lämnas enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

I 5 kap. 2 § finns bestämmelser om att den rättsliga hjälpen får förenas med villkor i vissa fall.

åtgärd under en svensk förundersökning eller rättegång enligt rättegångsbalken eller annan lag eller författning och enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 7, 8 och 11 lämnas enligt de särskilda bestämmelserna i denna lag.

2 §

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–4, 7 och 10 får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 5, 6, 8, 9 och 11 får endast lämnas om den gärning som ansökan avser motsvarar ett brott enligt svensk lag (dubbel straffbarhet), om inte annat följer av 4 kap. 20 § beträffande husrannsakan och beslag.

Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 1–4, 7 och 11 får lämnas även om den gärning som ansökan avser inte motsvarar ett brott enligt svensk lag. Rättslig hjälp som avses i 1 kap. 2 § första stycket 5, 6, 8–10 och 12 får endast lämnas om den gärning som ansökan avser motsvarar ett brott enligt svensk lag (dubbel straffbarhet), om inte annat följer av 4 kap. 20 § beträffande husrannsakan och beslag.

4 kap.

25 §

En ansökan om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan *skall* det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden *skall* kunna genomföras. Åklagaren *skall* genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättsens tillstånd till åtgärden.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken. Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 27 kap. 24 § rättegångsbalken.

En ansökan om hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Av ansökan *ska* det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden *ska* kunna genomföras. Åklagaren *ska* genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättsens tillstånd till åtgärden.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken ska bestämmelserna i 27 kap. 31 § andra stycket och 33 § andra och tredje styckena samma balk inte tillämpas. Underrättelse ska lämnas så snart det kan ske efter det att åtgärden enligt första stycket har avslutats. Underrättelsen ska, utöver vad som följer av 27 kap. 33 § första stycket rättegångsbalken, skjutas upp om sekretess gäller enligt 5 kap. 7 § sekretesslagen (1980:100). Om det på grund av sekretess inte har kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att åtgärden avslutades, får underrättelsen underlåtas. Underrättelse ska inte lämnas om utredningen gäller brott som motsvarar brott som anges i 27 kap. 33 § tredje stycket rättegångsbalken.

25 a §

Rättens beslut enligt 25 § att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning får verkställas genom omedelbar överföring av telemeddelanden eller uppgifter om telemeddelanden till den ansökande staten, om det kan ske under betryggande former. Verkställighet genom omedelbar överföring får endast ske i förhållande till en stat som är medlem i Europeiska unionen eller till Island eller Norge. Åklagaren prövar om förutsättningar för omedelbar överföring finns. Om omedelbar överföring av telemeddelanden sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige.

Rättens beslut enligt 25 § att tillåta hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning får verkställas genom omedelbar överföring av telemeddelanden eller uppgifter om telemeddelanden till den ansökande staten, om det kan ske under betryggande former. Verkställighet genom omedelbar överföring får endast ske i förhållande till en stat som är medlem i Europeiska unionen eller till Island eller Norge. Åklagaren prövar om förutsättningar för omedelbar överföring finns. Om omedelbar överföring av telemeddelanden sker, får upptagning eller uppteckning inte göras i Sverige *och bestämmelserna i 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken ska inte tillämpas.*

26 §

Åklagare får ansöka hos en utländsk myndighet om rättslig hjälp eller tekniskt bistånd med hemlig teleavlyssning eller hemlig teleövervakning av någon som befinner sig i en annan stat eller i Sverige.

Om den andra staten kräver att ansökan först *skall* prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare pröva frågan om att tillåta den hemliga teleavlyssningen eller hemliga teleövervakningen som ansökan enligt första stycket avser.

Av ansökan enligt första stycket *skall* det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden *skall* kunna genomföras. Om den andra staten kräver ett tillstånd enligt andra stycket, *skall* ansökan innehålla en bekräftelse på att ett sådant tillstånd har meddelats. Befinner sig den person som åtgärden avser inte i den stat där rättslig hjälp eller tekniskt bistånd söks, *skall* det av ansökan framgå att ett sådant tillstånd som avses i 26 c § har lämnats av den stat där personen finns.

Om den andra staten kräver att ansökan först *ska* prövas av domstol i Sverige, får rätten på begäran av svensk åklagare pröva frågan om att tillåta den hemliga teleavlyssningen eller hemliga teleövervakningen som ansökan enligt första stycket avser.

Av ansökan enligt första stycket *ska* det framgå under vilken tid åtgärden önskas och sådana uppgifter som behövs för att åtgärden *ska* kunna genomföras. Om den andra staten kräver ett tillstånd enligt andra stycket, *ska* ansökan innehålla en bekräftelse på att ett sådant tillstånd har meddelats. Befinner sig den person som åtgärden avser inte i den stat där rättslig hjälp eller tekniskt bistånd söks, *ska* det av ansökan framgå att ett sådant tillstånd som avses i 26 c § har lämnats av den stat där personen finns.

Om tillstånd lämnas enligt andra stycket, ska bestämmelserna om underrättelse till enskild i 27 kap. 31–33 §§ rättegångsbalken tillämpas endast när upptagning eller uppteckning av avlyssningen eller övervakningen sker i Sverige.

27 §

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren *skall* genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

En ansökan om hemlig kameraövervakning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren *ska* genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

Upptagningar behöver inte granskas enligt 7 § första stycket lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning.

Upptagningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning har skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 7 § andra stycket lagen om hemlig kameraövervakning.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 8 § lagen om hemlig kameraövervakning ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

28 §

Om hemlig kameraövervakning skall äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först skall prövas av domstol i Sverige, får tingsrätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta kameraövervakningen.

Om hemlig kameraövervakning ska äga rum av någon som befinner sig i en annan stat och den andra staten kräver att ansökan först ska prövas av domstol i Sverige, får tingsrätten på begäran av svensk åklagare besluta att tillåta kameraövervakningen.

Underrättelse enligt 8 § lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning ska inte lämnas.

Hemlig rumsavlyssning av någon i Sverige

28 a §

En ansökan om hemlig rumsavlyssning av någon som befinner sig i Sverige handläggs av åklagare. Åklagaren ska genast pröva om det finns förutsättningar för åtgärden och i sådant fall ansöka om rättens tillstånd.

Upptagningar och uppteckningar behöver inte granskas enligt 13 § första stycket lagen (2007:000) om hemlig rumsavlyssning.

Upptagningar och uppteckningar får bevaras efter det att ärendet om rättslig hjälp har avslutats och återredovisning skett enligt 2 kap. 17 § endast om detta är tillåtet enligt 13 § lagen om hemlig rumsavlyssning.

I fråga om underrättelse till enskild enligt 15 § lagen om hemlig rumsavlyssning ska bestämmelserna i 4 kap. 25 § tredje stycket denna lag tillämpas.

*Hemlig rumsavlyssning av någon i
utlandet*

28 b §

*Om hemlig rumsavlyssning ska
äga rum av någon som befinner sig
i en annan stat och den andra sta-
ten kräver att ansökan först ska
prövas av domstol i Sverige, får rät-
ten på begäran av svensk åklagare
besluta att tillåta rumsavlyssningen.*

*Underrättelse enligt 15 § lagen
(2007:000) om hemlig rumsavlyss-
ning ska inte lämnas.*

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2008.

BILAGA 4

Reservanternas lagförslag

Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att det i rättegångsbalken ska införas en ny paragraf, 27 kap. 33 §, av följande lydelse.

Utskottets förslag

Reservanternas förslag

27 kap.

33 §

Om det gäller sekretess enligt 2 kap. 1 eller 2 §, 5 kap. 1 § eller 9 kap. 17 § sekretesslagen (1980:100) för uppgifter som avses i 32 §, ska en underrättelse enligt 31 § skjutas upp till dess att sekretess inte längre gäller.

Har det på grund av sekretess enligt första stycket inte kunnat lämnas någon underrättelse inom ett år från det att förundersökningen avslutades, får underrättelsen underlåtas.

En underrättelse enligt 31 § ska inte lämnas, om förundersökningen angår

1. brott som avses i 13 kap. 1, 2, 3, 5 a eller 5 b § brottsbalken, om brottet innefattar sabotage enligt 4 § samma kapitel,
2. brott som avses i 13 kap. 4 eller 5 § brottsbalken,
3. brott som avses i 18 kap. 1, 3, 4, 5 eller 6 § eller 19 kap. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12 eller 13 § brottsbalken,
4. brott som avses i 3 eller 4 kap. brottsbalken, om brottet är av det slag som anges i 18 kap. 2 § eller 19 kap. 11 § samma balk,
5. brott som avses i 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller 3 § lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, m.m., eller
6. försök, förberedelse eller stämpling till brott som anges i 1–5 eller underlåtenhet att avslöja sådant brott, om gärningen är belagd med straff.